



مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی



رسالت
علیهما الصلوات
والتسلیمات

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

تولید و انتشار گاز و زباله
از مراکز خدماتی و اداری

مراکز خدماتی و اداری

گاز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقّ الناس در محیط کار و زندگی

نویسنده:

صادق میرشفیعی

ناشر چاپی:

مسجد مقدّس جمکران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	حَقِّ الناس در محیط کار و زندگی
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۶	احادیث (۱)
۹	احادیث (۲)
۱۱	احادیث (۳)
۱۴	احادیث (۴)
۱۶	احادیث (۵)
۱۹	احادیث (۶)
۲۱	احادیث (۷)
۲۳	احادیث (۸)
۲۵	احادیث (۹)
۲۸	احادیث (۱۰)
۳۰	احادیث (۱۱)
۳۳	احادیث (۱۲)
۳۵	خاتمه
۳۵	تازه‌های نشر
۳۶	پی نوشتها
۳۶	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

حقّ الناس در محیط کار و زندگی

مشخصات کتاب

سرشناسه: میرشفیعی صادق ۱۳۵۳ - عنوان و نام پدیدآور: حق الناس در محیط کار و زندگی «از دیدگاه قرآن و روایات» / گردآوری صادق میرشفیعی. مشخصات نشر: قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۸. مشخصات ظاهری: ۱۵۰ ص. شابک: ۱۵۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۲۲۸-۲ وضعیت فهرست نویسی: فاپا یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس. موضوع: حقوق بشر (اسلام) رده بندی کنگره: ۱/۱BP۲۳۰/م۹۳ح۷ ۱۳۸۸ رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۴ شماره کتابشناسی ملی: ۱۷۸۴۳۴۱

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ رسول گرامی اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله فرمودند: **الْعِلْمُ رَأْسُ الْخَيْرِ كُلِّهِ وَالْجَهْلُ رَأْسُ الشَّرِّ كُلِّهِ**. بحار، ۷۷/۱۷۵ ترجمه حدیث علم و دانش و آگاهی ریشه تمام خوبی‌هاست و جهل و نادانی ریشه همه بدی‌هاست. در هر کاری علم بهترین راهنمای عقل است در زندگی روزمره پیوسته ما محتاج علم و دانش هستیم تا راه بهتر زیستن، سالم زیستن، و سعادت‌مند شدن را بیابیم و در کارها دچار اشتباهات و خطاهای خطرناک و خانمان‌سوز نشویم. بهترین علم و آگاهی آن است که از قرآن و روایات اهل بیت علیهم السلام به دست می‌آید، چرا که خدا و اهل بیت علیهم السلام هم خوب انسان را می‌شناسند و هم جهان را. خیر و مصلحت انسان و جهان را آنان بهتر می‌دانند. نقشه و پیشنهاد دیگران بر اساس حکمت و علم نیست بلکه دیگران بیشتر منافع شخصی و یا رفاه موقت دنیوی را فقط ملاک قرار می‌دهند. یکی از دوستان عزیز «به نام حاج محمد خجسته» از این بنده ناچیز خواست تا در مورد حق الناس، آداب کسب و تجارت، جزوه‌ای مختصر و مفید به زبان ساده بنویسم تا ان شاء الله در دسترس عموم قرار گرفته مؤثر باشد. بنده حتی الامکان از دایره آیات و روایات اهل بیت علیهم السلام با مختصر ترجمه و توضیح ساده بیرون نرفتم، تا این که با حوصله خوانندگان سازگار باشد. مطالب قرآنی و احادیث با فطرت سالم همگان سازگار است، ان شاء الله بتوانیم با دل و جان آن‌ها را خوانده و به کار بندیم. در این جزوه با بخشی از آداب و آفات مهم کار و کسب آشنا می‌شوید. ملتمس دعا: سیدصادق میرشفیعی حوزه علمیه قم، ۲۵ / شعبان / ۱۴۲۹.

احادیث (۱)

قال الإمام علي عليه السلام: **يا معشر التجار ألفتهم ثم المتجر، ألفتهم ثم المتجر، ألفتهم ثم المتجر**. الكافي ج ۵/۳۰۵/۵ ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: ای جماعت تاجران، ابتدا نسبت به احکام دین آگاهی پیدا کنید سپس به تجارت بپردازید! ابتدا نسبت به احکام دین آگاهی پیدا کنید سپس به تجارت بپردازید!... * امیرالمؤمنین علیه السلام سه مرتبه این مطلب را تکرار فرموده تا اهمیت آن را برساند، چرا که بدون آگاهی از احکام دین انسان در هر کاری وارد شود خسارت و خرابی‌های زیادی به بار می‌آورد هم خسارت‌های دنیایی و هم دینی و آخرتی. این سخن شریف از کسی است که به تمام اسرار و احوالات دنیا و اهل دنیا، آفت‌ها و خطرهای خیرات و برکات آگاهی دارد و مؤمنین باید پیرو امیرالمؤمنین علیه السلام باشند تا از خیرات دنیا و آخرت بهره‌مند شوند. قال الصادق علیه السلام: **«مَنْ أَرَادَ التَّجَارَةَ فَلْيَتَفَقَّهْ فِي دِينِهِ لِيَعْلَمَ بِذَلِكَ مَا يَحِلُّ لَهُ مِمَّا يَحْرُمُ عَلَيْهِ، وَمَنْ لَمْ يَتَفَقَّهْ فِي دِينِهِ ثُمَّ اتَّجَرَ تَوَرَّطَ الشُّبُهَاتِ»**. وسایل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۸۳ / ۴. ترجمه حدیث امام صادق علیه السلام فرمودند: هر که می‌خواهد تجارت کند، ابتدا باید نسبت به احکام دین آگاهی کافی به دست آورد تا بدین وسیله آن‌چه حلال و حرام است را شناسایی کند. و هر که در

دینش آگاهی لازم را کسب نکند و تجارت نماید، در میان (اموال و معاملات) شبهه‌ناک غوطه‌ور می‌شود. * روشن است که مال حلال مایه سعادت دنیا و آخرت است و مال حرام جز درد و رنج خفت و خواری و پشیمانی چیزی به دنبال ندارد. عزت و لذت مال حرام کوتاه و مصنوعی است، در دل افراد حرام‌خوار، شور و شادی و آرامش و صفا نیست، و هیچ خیری از آن‌ها سر نمی‌زند، و سرانجام دچار ذلت و پشیمانی سختی می‌شوند که دیگر سودی ندارد چرا که در وادی شک و شبهه زیادی غوطه‌ور گشته‌اند که هیچ کس توان نجات دادن آن‌ها را ندارد، مگر لطف خداوند که آن هم توفیق می‌خواهد! قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: تَرْكُ التَّجَارَةِ يَنْقُصُ الْعَقْلَ. وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۵. ترجمه حدیث حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: ترک کسب و تجارت عقل را می‌کاهد. * بیکاری مایه کسالت، خستگی و سبکی و بی عزتی نزد خدا و خلق خدا می‌شود. انسان دچار نیاز به این و آن، تمنی و تملق گفتن به خلق می‌شود، و هر چه انسان ارزش دارد یکجا بر باد می‌رود، و رفته‌رفته فهم و درک طبیعی انسان هم از بین خواهد رفت علاوه بشر در بین کار و تلاش، خرید و فروش، رفت و آمد، داد و ستد عقلش مجرب می‌شود و رشد می‌کند، و با ترک فعّالیت عقل انسان معطل و ناقص می‌شود. دعای انسان بی‌کار مستجاب نمی‌شود! رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: کسب حلال واجب از واجبات است (۱) امام صادق علیه السلام فرمودند: هر که تجارت و کارش را ترک کند دو سوم عقلش از بین می‌رود. (۲) در قرآن آمده: «هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ» (۳) «اوست آن (خدایی) که زمین را برای شما رام گردانید پس بر روی آن بروید و از روزی (خدا) بخورید» در این آیه شرط به دست آمدن روزی را رفتن و فعالیت کردن در روی زمین قرار داده است. پس ترک کار و تلاش به امیدهای واهی کار غلط و نادرستی است. قَالَ الْكَاظمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ اللَّهَ لَيَبْغِضُ الْعَبْدَ الْتَوَّامِ الْفَارِغِ. وسائل الشیعه، ج ۱۲/۳۷. ترجمه حدیث امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: یقیناً بنده پُر خواب و بیکار مورد خشم خدا خواهد بود. * بیکاری همیشه همراه بی‌عاری بوده و هست، یعنی حیاء و ادب در معرض خطر واقع می‌شوند. وای به وقتی که کسی خواب زیاد هم بر این درد اضافه کند، چرا که قساوت قلب و تاریکی روح و روان در پی خواب فراوان می‌آیند، و انسان را منفور خدای متعال و اطرافیان قرار می‌دهند. امام صادق علیه السلام به هشام (یکی از شاگردانش) فرمود: حتی مثل روزهای جنگ صفین هم از طلب روزی غافل مباش! حضرت علی علیه السلام به امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام وصیت کرد حتی در حال کسالت هم خود را به کار وادار کنید! (۴) او به اصحابش وصیت کرد که در حال فقر و غنی هم از کار و کسب غافل نشوند. (۵) امام صادق علیه السلام می‌فرماید: جَدِّمُ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ از دسترنج زحمتهای خودش هزار بنده خرید و آزاد کرد. (۶) کسی که از کار و تلاش دوری می‌کند تبعاً مخارجش را به دوش دیگران می‌اندازد و چنین افرادی را رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: مورد لعنت و دور از رحمت خدا می‌شوند. (۷) قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَةِ، فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا غِنًى عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ الْمُخْتَرِفَ الْإِيَّامِينَ. وسائل الشیعه ج ۱۲/۴/۶ ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: تجارت کنید، تجارت مایه بی‌نیازی از اموال دیگران است، و مسلماً خدای عزوجل صاحب حرفه امین را دوست دارد. * یکی از سعادت‌های بسیار مهم انسان این است که از مردم و اموال آن‌ها بی‌نیاز باشد، زیرا که آزادی، عزت، رشد، شخصیت و موقعیت هر فردی در گرو دل‌بریدن و چشم‌پوشی و قطع طمع از مال مردم است، و مسلماً کسی که با توکل بر خدا شجاعانه وارد میدان کار و تجارت و تلاش می‌شود، خداوند با برکت‌های لازم او را به چنین سعادت‌های نائل خواهد کرد. بالاخص وقتی در حرفه و کار خودش خیانت به مردم نکند و امین و پاک باشد، در این صورت محبوب خدا نیز خواهد بود! قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا. النساء ۲۹. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، در بین خودتان اموال‌تان را به صورت باطل و ناروا و به ناحق نخورید مگر آن که با رضایت خاطر تجارتي و خرید و فروش و معامله شرعی انجام داده باشید و یکدیگر را به ناحق نکشید مسلماً خدا پیوسته نسبت به شما مهربان است (یعنی اگر اموال به ناحق خورده شده قتل و کشتارهای ناحق در بین مردم

پیش می‌آید!!) * داد و ستد از قدیم‌الایام در بین مردم بوده و لازمه زندگی اجتماعی است و بهترین و صحیح‌ترین راه رشد اقتصادی و برطرف شدن نیازهای زندگی است، مسلماً اگر داد و ستدها بر یک میزان صحیح و مورد توافق طرفین انجام شود و خدای متعال هم روی آن صحه گذاشته باشد، هیچ‌گونه آفت و خسارتی نخواهد داشت و به نفع همگان تمام خواهد شد. اما اگر از این چهارچوب‌های صحیح و سالم تجارتي و خرید و فروش پسندیده بیرون رفت و دچار حيله و نیرنگ و خیانت در حق یکدیگر شدیم. مسلماً خطرها و خسارت‌های اقتصادی، اخلاقی و فرهنگی بزرگی به همگان وارد می‌شود و فتنه‌های سخت و آشوب و جنگ‌های خانمان‌سوز برپا خواهد شد، پناه بر خدا از این فتنه‌ها! بازار مسلمین باید پیوسته و برقرار و از آفت‌ها و خطرهای گوناگون در امان باشد تا زندگی مردم بگذرد. معاش اگر درست شد وسیله و زمینه‌ای می‌شود تا به دین و معاد هم بپردازیم و امر آخرت هم اصلاح شود. راه اصلاح شدن معاش رعایت قوانین و ضوابط شرع مقدس اسلام است که در تمام شئون دنیوی و اخروی ما دستور العمل دارد و ان شاء الله با توجه به این آیات و روایات با آداب و آفات مهم کار و کسب آشنا شویم و به آن‌ها عمل کنیم. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِيَّاكَ وَمَقَاعِدَ الْأَشْوَاقِ، فَإِنَّهَا مَحَاضِرُ الشَّيْطَانِ وَمَعَارِضُ الْفِتَنِ. نهج البلاغه کتاب ۶۹. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: پرهیز از نشستن در بازار، زیرا که آن جا محل حاضر شدن شیطان و میدان فتنه‌ها و فریب‌ها است. * زمان‌ها و مکان‌ها فرق‌های زیادی با یکدیگر دارند، و هر زمانی یک وضعیت و خاصیتی دارد، هر مکانی هم نیز چنین است. مثلاً هنگام اذان، نیمه‌های شب، هنگام طلوع، شب‌های جمعه، شب‌های قدر هر یک ارزش و آثار خاصی دارند. و در مکان‌ها هم اثراتی است، فرق است بین نشستن در مسجد که جزو عمر حساب نمی‌شود، با نشستن بر سر بازار، کنار کوچه و خیابان، مثلاً نشستن در مسجد الحرام عبادت است. اما نشستن در بازار انسان را در معرض خطر قرار می‌دهد، چرا که این مکان‌ها را شیطان شناسایی کرده که جای فتنه کردن، خیانت، دروغ و تقلب می‌تواند باشد. دستور این است که خریدار و فروشنده کار بازار را سریع انجام بدهند و برگردند، و توقف بیش از حد لازم یقیناً برای همه آفت دارد. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْسُّوقُ دَارُ سَهْوٍ وَغَفْلَةٍ فَمَنْ قَالَ فِيهَا تَسْبِيحَةً كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا أَلْفَ أَلْفٍ حَسَنَةً. کنز العمال ۹۳۳. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بازار خانه فراموشی و غفلت است، پس هر که در آن یک تسبیح بگوید خداوند در مقابل هزار هزار حسنه برایش ثبت می‌کند. * در دین مقدس اسلام برای هر آفت و مشکلی یک راه حل دقیق و مؤثر قرارداد شده است. از طرفی همه مردم به بازار و کسب و خرید و فروش احتیاج دارند، از طرف دیگر طبیعت بازار به گونه‌ای است که غفلت‌آور است، و اشتباهات زیادی ممکن است رخ بدهد، راه حل این مشکل را آقا رسول الله فرموده‌اند که باید در بازار ذکر خدا گفته شود تا دل‌ها متوجه و آرام باشند، و این خطرها دفع شود و ثواب زیادی نیز بر آن ذکرها وعده داده شده است در آیات شریف قرآن خدای متعال معرفی فرموده: «رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَاقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ»، (مردانی هستند که تجارت و خرید و فروش آن‌ها را از یاد و ذکر خدا و اقامه نماز و پرداخت زکات باز نمی‌دارد)، دستشان کار دنیا می‌کند و لب به ذکر خدا دارند و دل کار آخرت! حضرت امام رضا علیه السلام فرمودند: هنگامی که مشغول کسب و کار و تجارتي، اگر وقت نماز رسید، مبادا آن کارها تو را از نماز اول وقت باز دارد! (۸) در حدیثی آمده که حضرت علی علیه السلام به بازار بصره رفت، مردم را دید که سخت مشغول خرید و فروشند (و غافل!) حضرت سخت گریه کرد و فرمود: ای بندگان خدا! کارگران اهل دنیا، روزانه سوگند می‌خورید و (خرید و فروش) و شب‌ها در رختخواب می‌خوابید و در این بین از آخرت غافلید! پس کی برای آخرت تهیّه خواهید دید؟ و کی به عالم آخرت فکر می‌کنید؟ کسی گفت آقا ما ناچاریم کاسبی کنیم!! حضرت فرمود: گذران امر دنیا و زندگی لازم‌اش غفلت از کار برای آخرت نیست (یعنی اگر به اندازه کفاف قناعت کنیم می‌توانیم کاملاً به امر آخرت هم بپردازیم) اگر بگویید ناچاریم احتکار و ذخیره کنیم! بهانه آورده‌اید!... (۹) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ * أَنْ رَأَاهُ اسْتِغْنَى عَنِّي * ۶ و ۷. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: انسان سرکشی می‌کند، اگر گمان کند که بی‌نیاز و ثروتمند شده است. * حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: شگفت‌انگیزترین چیز در

انسان قلب اوست. اگر به او ثروتی برسد طغیان و سرکشی می‌کند و اگر به او مصیبتی برسد با عجز و ناله خودش را رسوا می‌کند. ثروتی ستوده است که صاحبش را وادار به احسان و خیر به دیگران کند و به شکرانه نعمت غم از دل غم‌دیدگان بردارد. ثروتی که مایه غرور و تکبر فساد شود سایه بی‌پایه‌ای بیش نیست، سایه‌ای زودگذر و بی‌ارزش است. قرآن می‌فرماید: «إِنَّ مِنْ أَمْوَالِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ»، یعنی بعضی از اموال و اولاد شما، دشمن شما هستند. بهتر است بدانیم که بی‌نیاز شدن هرگز برای بشر میسر نیست، چون اساساً بشر موجود نیازمندی است، بی‌نیاز خدای متعال است. اما انسان‌ها با پیدا کردن کمی ثروت دنیا گمان می‌کنند که دیگر بی‌نیاز شده‌اند!! و همین حالت باعث سرکشی و نافرمانی و عصیان نسبت به فرامین الهی و دستورات دینی می‌شود و از هر سو به کسی ظلم و ستم می‌کند! اگر عقلش را به کار بگیرد و ساعتی فکر کند خیلی راحت می‌تواند بفهمد که تمام این‌ها غرور و فریب است و صحت و سلامتی و جوانی و قدرت و ثروت همه و همه در معرض خطرها، آفت‌ها و زوال هستند. و بعد از اندکی خودش می‌ماند و آن همه وزر و وبال!

احادیث (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ بَاعَ وَاشْتَرَى فَلْيَتَجَبَّ خَمْسَ خِصَالٍ وَإِلَّا فَلَا يَبِيعَنَّ وَلَا يَشْتَرِيَنَّ: الرَّبَا وَالْحَلْفَ، وَكِتْمَانَ الْعَيْبِ، وَالْحَمْدَ إِذَا بَاعَ، وَالْأَذْمَ إِذَا اشْتَرَى. البحار ج ۱۸/۹۵/۱۰۳. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که خرید و فروش می‌کند، باید از پنج چیز دوری کند و الا نباید بخرد و نباید بفروشد! ربا، قسم خوردن، پوشاندن عیب اجناس، تعریف کردن هنگام فروش، و عیب تراشی و سرزنش هنگام خرید! * ربا در معاملات بزرگ‌ترین گناه و خسارت اقتصادی است. قسم خوردن باعث فریب و تحریک افراد در اقدام به خرید و یا فروش می‌شود. مخفی کردن عیب غش در معامله است و حرام. تعریف کردن هنگام فروختن دو نوع است اگر خصوصیات صحیح اجناس گفته شود نه کم و نه زیاد اشکال ندارد بلکه گاهی لازم می‌شود تا خریدار را بتوان راهنمایی کرد. اما تعریف ممنوع، تبلیغ‌های دروغ و غیر واقعی است که در جلب مشتریان رایج شده است. وقتی می‌خواهی بخری نباید تو سر مال مردم بزنی تا فروشنده را فریب داده و او را به حداقل قیمت راضی کنی. همیشه باید حقیقت و خدا را در نظر داشته باشیم و ضرر و زیان دیگران را هم مانند خودمان در نظر بگیریم. راضی به خسارت دیگران و جلب منافع خودمان نباشیم، این کمال بی‌انصافی است! و انصاف جزو صفات مردان خدا است! وقتی می‌خواهی بفروشی نباید در تعریف جنس و مال خودت زیاده‌روی کنی و مشتری را در تصمیم‌گیری دچار شتاب‌زدگی و عجله کنی، این هم یک نوع بی‌انصافی و سلب آزادی و اختیار از دیگران است. باید دو طرف با آرامش خاطر راضی به خرید و فروش بشوند. * بد نیست توجه داشته باشیم که اصلاً زیاد حرف زدن عقل انسان را کم می‌کند و یقیناً انسان‌هایی که زیاد حرف می‌زنند عقل کاملی ندارند و برعکس کم حرف زدن باعث کمال عقل و پیدایش حکمت و وقار و آرامش است وای بر این که انسان بخواهد در امر دنیا این قدر حرف بزند! آن هم با محرم و نامحرم، زن و مرد، خرد و کلان. باید بدانیم در حرف زدن با نامحرم به حد لازم باید کفایت کنیم و حق شوخی و خوش و بش کردن با آن‌ها را نداریم که یقیناً خلاف شرع است! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ، قَدِّمُوا الْإِسْمَ تَخَارَةً، وَ تَبَرَّكُوا بِاللَّسْهُولَةِ، وَ اقْتَرِبُوا مِنَ الْمُتَبَاعِينَ، وَ تَرَيَّنُوا بِالْحِلْمِ، وَ تَنَاهَاوْا عَنِ الْيَمِينِ، وَ جَانِبُوا الْكِذْبَ، وَ تَخَافُوا عَنِ الظُّلْمِ، وَ أَنْصَفُوا الْمَظْلُومِينَ، وَ لَا تَقْرَبُوا الرَّبَا. (وَأَفْوَا الْكَيْلِ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَشُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ). البحار ج ۱۰۰/۵۴/۷۸، وسایل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۸۴ / ۱. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: ای گروه تاجران، ابتدا به دنبال خیر باشید و از برکت آسان گرفتن بهره‌مند شوید و مشتری و فروشنده را به یکدیگر نزدیک کنید. و با خردمندی و بردباری خود را بیارایید، و از سوگند یاد کردن پرهیزید و از دروغ دوری کنید و از ستم کاری بترسید و نسبت به مظلومین انصاف بورزید و نزدیک ربا نشوید و بفرموده خدای متعال پیمانانه و ترازو را پر و کامل بگیرید و اجناس مردم را بی‌ارزش قلمداد نکنید و در زمین به دنبال فساد نباشید. *

حضرت اباذرعلیه السلام در حال احتضار به دخترش در صحرای ریزه گفت: فرزندم بعد از ساعتی من می‌میرم تو نگران نباش، به زودی غافله‌ای از این صحرا می‌گذرد و مرا غسل و کفن و دفن می‌کنند! اما دخترم اول بگو این بزغاله را ذبح کنند و گوشتش را برای آن جمعیت بپزند و همه را پذیرایی کنند، من نمی‌خواهم آن‌ها برای من کاری بکنند و من مزد آن‌ها را نداده باشم. زیرا که خدای متعال در قرآن فرموده: «وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ» یعنی مال و جان مردم محترم و ارزشمند است آن‌ها را بی‌ارزش قلمداد نکنید! ای هزاران احسن و آفرین بر این مرد خدا که حتی کاری که بر آن جمعیت واجب بود انجام بدهند را در نظر گرفته و می‌گوید باید به آن‌ها مزدی و پاداشی بدهم و حق آن‌ها را نادیده نگیرم در این حدیث امیرالمؤمنین علیه السلام نسخه کاملی برای ما پیچیده تا در هر داد و ستدی مراقب باشیم که حق دیگران رعایت شود و ما آلوده به ظلم و ستم نشویم و کار حضرت اباذرعلیه السلام یک نمونه زیبایی از تعامل و برخورد با دیگران است، آری اولیاء خدا این گونه‌اند! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا عَلِيُّ! لَا تَخْلِفْ بِاللَّهِ كَاذِبًا وَلَا صَادِقًا مِنْ غَيْرِ ضُرُورَةٍ، وَلَا تَجْعَلِ اللَّهَ عُرْضَةً لِمَيْنِكَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَزْحَمُ وَلَا يَزْعَى مَنْ حَلَفَ بِأَسْمِهِ كَاذِبًا. بحار ج ۷۷/۶۷/۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ای علی علیه السلام سوگند یاد کردن به خدا چه راست و چه دروغ تا وقتی که ضرورت نداشته باشد ممنوع است. و هرگز نباید نام خدا را وسیله سوگندها قرار دهی؛ چرا که مسلماً خدا رحم و رعایت نمی‌کند به کسی که با نام خدا سوگند دروغ یاد می‌کند. * گاهی در دادگاه و هنگام قضاوت قسم خوردن ضرورت پیدا می‌کند در آن موارد می‌توان قسم راست بر زبان جاری کرد. گاهی برای حفظ جان از شر دشمنان دروغ گفتن جایز می‌شود، یا برای اصلاح بین دو نفر که با هم جنگ و دعوا دارند. از این موارد استثنایی که بگذریم برای همگان ممنوع و حرام است که سوگند دروغ یاد کنند و یا برای هر چیز بی‌ارزشی و غیر لازمی حتی سوگند صادقانه بر زبان جاری کنند. این یک نوع هتک حرمت و بی‌احترامی است به خدای متعال! چنان چه در آیه شریفه قرآن آمده: «وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ»، و خدا را دستاویز سوگندهای خود قرار ندهید! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلْقَلْبُ مُضِيحُفُ الْبَصِيرِ غَرَالِحُ الْحَكْمِ. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: دل کتاب چشم است. * یکی از خطرهای آفت‌های بازار و مراکز کسب و کار، چشم‌خیانت دواختن به نوامیس مردم است. خصوصاً در کارهایی که بیشتر با خانم‌ها، انسان برخورد دارد. اولاً نگاه به نامحرم تیری زهر آگین است بر قلب نگاه کننده و زمینه‌ای است برای خیانت‌های بعدی! ثانیاً، باعث می‌شود دیگران هم به ناموس شما نگاه و خیانت کنند. ثالثاً، دل را از توجه به خدا و دین خدا منحرف کرده و مشغول هوی و هوس می‌کند؛ زیرا که دل انسان کتابی است که هر چه چشم ببیند در آن تأثیر می‌کند و نوشته می‌شود. ز دست دیده و دل هر دو فریاد که هر چه دیده بیند دل کند یاد قَالَ اللَّهُ تَعَالَى * يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ. البقرة ۱۶۸. * يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ. المؤمنون ۵۱. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: ای مردم از آن چه در زمین است بخورید به شرط آن که حلال و پاکیزه باشد و از گام‌های پی در پی شیطان پیروی نکنید و به دنبال او قدم به قدم نروید چرا که او برای شما دشمنی است آشکار. و در آیه دیگر فرموده: ای فرستادگان من از چیزهای حلال و پاکیزه بخورید (تا بتوانید) کارهای شایسته انجام دهید البته که من به آن چه انجام می‌دهید آگاهم. * یکی از الطاف بزرگ خدای متعال در حق بندگانش این است که با به هم پیوستن نظام هستی، برای تغذیه انسان‌ها نعمت‌های بسیار مفید، خوشگوار، لذت‌بخش، دلچسب و زیبایی می‌آفریند و هزاران نوع خوراکی‌های حیات‌بخش پیوسته در دسترس انسان‌ها قرار می‌دهد. مثلاً گوشت حیواناتی را برای انسان‌ها مجاز قرار داده، که پاکیزه از آلودگی‌های مختلف و لذیذ و سالم‌اند. امّا حیوانات درنده، گوشت‌خوار، نجاست‌خوار و... را ممنوع قرار داده است. و بقیه خوراکی‌های مجاز، همه از یک طهارت و پاکیزگی خاص و پرارزشی برخوردارند. به علاوه شرط کرده که حق یکدیگر را در کسب روزی غصب نکنید، تا لقمه‌های شما طیب و حلال باشد، بلافاصله فرموده از دنباله‌روی شیطان پرهیز کنید، معنای چنین بیانی این است که نتیجه لقمه‌های ناپاک پیروی از نقشه‌های ابلیس است و انسان فهم و درک خود را از دست داده و دوست و دشمن را

از یکدیگر تشخیص نمی‌دهد و از دشمن آشکاری مثل شیطان پیروی می‌کند در آیه دوم هم خدای متعال به انبیاء علیهم السلام فرموده که اگر می‌خواهید توفیق عمل صالح و شایسته پیدا کنید باید از لقمه‌های حلال و پاکیزه استفاده کنید. «از کوزه همان برون تراود که در اوست» بستگی دارد انسان چه غذایی، چه لقمه‌ای خورده باشد، اعمال و رفتار انسان متأثر از همان چیزهایی است که خورده! قَالَ الْإِمَامُ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ الْحَرَامَ لَا يَنْمِي وَإِنْ نَمِيَ لَمْ يُبَارِكْ لَهُ فِيهِ، وَ مَا أَنْفَقَهُ لَمْ يُؤْجَرْ عَلَيْهِ وَ مَا خَلَفَهُ كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ. وسایل ۱۲/۵۳. ترجمه حدیث حضرت امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمودند: مال حرام رشد نمی‌کند و اگر رشد کند برکت برای افراد نخواهد داشت و آن چه هزینه می‌کنند از مال حرام پاداش اخروی ندارد و آن چه از آن باقی می‌ماند توشه‌ای است که افراد را به آتش می‌فرستد. * فرمایش‌های اهل بیت علیهم السلام پرده‌برداری از حقایق عالم هستی است. آن‌ها خوب می‌دانند و به ما خبر داده‌اند که خیر و برکت در چیست! یقیناً چنانچه امام فرموده است مال حرام رُشد ندارد و اگر هم رشد کرد خیر و برکت ندارد. یعنی چنین مال و ثروتی مایه سعادت افراد نمی‌شود. بلکه مکرر دیده شده که وسیله بدبختی خواهد شد. از چنین مالی که با ضایع کردن حق دیگران به دست آمده، هر جا هزینه‌ای شود، اجر و مزدی هم ندارد. و آن چه از آن باقی می‌ماند وارث‌ها تقسیم کرده می‌برند. اما مسؤولیت سنگین و سؤال و جواب و عقاب آن به عهده آن بی‌چاره‌ای است که از هر راهی آن‌ها را به دست آورده و با یک کفن از دنیا رفته!! این طور افراد قیامت از حسرت و غصه دست‌های خودشان را تا آرنج می‌جوند. چرا که می‌بینند اموال آن‌ها مایه راحتی دیگران و وسیله عذاب خودشان شده است!! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: تَرَكَ لُقْمَةً حَرَامًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ اللَّهِ مِنْ صَلَاةٍ أَلْفِي رَكْعَةً تَطَوُّعًا. هزار حدیث از پیامبر اعظم. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ترک کردن و نخوردن یک لقمه حرام، نزد خدا محبوب‌تر است از دو هزار رکعت نماز مستحبی. * از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: وقتی خدا در حق بنده‌ای از بندگانش اراده خیر کند سه نعمت بزرگ به او می‌دهد، ۱- او را نسبت به دنیا بی‌رغبت می‌کند تا نسبت به دنیا حرص نداشته باشد. ۲- او را نسبت به دینش آگاه و بینا می‌سازد. ۳- و نیز او را نسبت به عیب‌هایش آشنا و آگاه می‌سازد. بعضی از ماها نمی‌دانیم عیب کارمان کجاست؟! گاهی دعا می‌کنیم مستجاب نمی‌شود، عبادت می‌کنیم لذت و نورانیت ندارد، کار دنیا و آخرت مان همه لنگ می‌زند. هی می‌رویم سراغ ذکر و ورد و دعانویس و... در حالی که مشکل مال این‌ها نیست مشکل از لقمه‌های حرام و ناپاکی است که می‌خوریم، فرزندانمان آلوده می‌شوند، منحرف و گرفتار می‌شوند، باید سرچشمه را درست کرد، آب از سرچشمه گِل‌آلود نباشد! به همین خاطر پرهیز از لقمه‌های ناپاک از هزار رکعت نماز هم بهتر می‌شود چرا که راه سعادت با لقمه‌های حرام به روی انسان بسته می‌شود و راه فساد و تباهی باز می‌شود. امام موسی بن جعفر علیه السلام می‌فرماید: هر کس روزیش را از راه حلالش جست‌وجو کند تا خود و عیالش را اداره کند مانند مجاهد فی سبیل الله خواهد بود. (۱۰) در بیان بعضی از اولیاء خدا آمده که: وقتی لقمه حرام در شکم بنده‌ای قرار می‌گیرد تمام فرشتگان زمین و آسمان او را نفرین و لعنت می‌کنند. (۱۱) اما کسانی که با روزی حلال زندگی را اداره می‌کنند و دست حاجت به سوی دیگران دراز نمی‌کنند و بر اهل و عیال خود وسعت می‌دهند روز قیامت با صورتی مانند ماه شب چهارده خدا را ملاقات می‌کنند! (۱۲)

احادیث (۳)

قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَلَيْكَ بِزُومِ الْحَلَالِ، وَ حُسْنِ الْبِرِّ بِالْعِيَالِ، وَ ذِكْرِ اللَّهِ فِي كُلِّ حَالٍ. غررالحکم ۶۱۳۱. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: سه کار را پیوسته انجام بده، همیشه از حلال استفاده کن و نسبت به خانواده‌ات خوب نیکی کن و در هر حال به یاد خدا باش. * در این حدیث امیرالمؤمنین علی علیه السلام به دوستان خودشان توصیه فرموده‌اند: که همیشه مراقب باش از حلال خدا استفاده کن و از حرام هر چه هست پرهیز کن! و نسبت به اهل و عیالت خوش رفتار باش و بهترین خوبی‌ها را در حق آن‌ها انجام بده و در هر حال هستی ذکر خدا را فراموش نکن. گمان می‌کنم این سه دستور به هم پیوسته باشند، یعنی کسی که

حلال خور باشد می‌تواند ادعا کند من بهترین نوع خدمت و خوبی را در حق خانواده‌ام کرده‌ام. همان‌طور که اگر لقمه حرام و یا هر چیز حرامی را برای اهل و عیالش آورد می‌توان گفت بزرگ‌ترین خیانت را در حق آن‌ها کرده است. علاوه، کسانی می‌توانند پیوسته به ذکر خدا مشغول باشند که روزی حلال داشته باشند، افراد بی‌موالات و بی‌رعایت از ذکر خدا غافل می‌شوند و یاد خدا را فراموش می‌کنند. یکی از اولیای خدا (۱۳) فرمود: لقمه حلال به قدری مؤثر است که اگر انسان حرام‌زاده آن را بخورد کارهای انسان حلال‌زاده می‌کند و لقمه حرام آن قدر خطرناک است که اگر انسان حلال‌زاده آن را بخورد کارهای انسان حرام‌زاده را می‌کند. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا أَكَلَ عَبْدٌ طَعَامًا أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ كَدِّ يَدِهِ وَ مِنْ بَاتٍ كَالْأَمْرِ مِنْ عَمَلِهِ بَاتٍ مَغْفُورًا لَهُ. کنز العمال، ۱۳۴۰. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: محبوب‌ترین طعامی که بنده می‌خورد، نزد خدا آن غذایی است که از دسترنج خودش باشد و هر که یک شب خستگی کار را تحمل کند آرمزیده خواهد شد. * غذا خوردن برنامه همیشگی و لازمه زندگی در دنیا است. زنده بودن هر موجود زنده‌ای وابسته به تغذیه است و مهم‌ترین شرط تغذیه پاک و پاکیزه بودن غذاهاست، مسلماً همان‌طور که پاکیزگی ظاهری و بهداشتی بودن خوراکی‌ها برای سلامتی جسم انسان بسیار مؤثر و مهم است پاک بودن غذاها از آلودگی‌های باطنی و معنوی از آن مهم‌تر است زیرا روح از جسم بسیار لطیف‌تر و حساس‌تر است و با غذاهایی که مثلاً از راه حرام تهیه شده باشد بیمار شده و با بیماری‌های بسیار خطرناک فکر و عقیده و اعمال و اخلاق انسان‌ها فاسد می‌شود. در بین غذاها سالم‌ترین و لذت‌بخش‌ترین آن‌ها لقمه‌ای است که انسان از دسترنج خودش تهیه کرده و میل می‌کند، راستی چه قدر نشاط آور و عزت‌بخش است طبق این روایت دوست داشتنی‌ترین غذاها همین است، و از آن جا که کسب لقمه حلال نه دهم بندگی و عبادت است خستگی و خواب بعد از آن هم مایه آرمزش گناهان و نزول رحمت حق است. در حدیث دیگری از رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده که فرمودند: عبادت هفتاد جزء است و برترین جزء آن طلب روزی حلال است. (۱۴) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبُغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ. نحل ۹۰. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: خدا به عدل و احسان و صلح رحم امر می‌کند و از فحشا و منکرات و تجاوز نهی کرده و شما را موعظه می‌کند امید است که شما متوجه شوید! * خدایا دل‌های ما را تسلیم کلام و پیام آسمانی و موعظه‌های خودت بفرما! خدای متعال به همگان امر کرده که بر طبق عدل رفتار کنند، به حق خود قانع باشند و به حق دیگران تجاوز نکنند! به یکدیگر احسان و خوبی کنند و خویشاوندان را با احسان و رفت و آمد مورد محبت قرار دهند. خدای متعال همگان را از مرتکب شدن فحشاء و منکرات و گناهان و معصیت و ظلم و ستم باز داشته و می‌فرماید: من شما را موعظه و نصیحت می‌کنم، امید است که لااقل با موعظه‌های خدا بیدار شوید و رفتار و کردار و گفتار خویش را اصلاح کنید! قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَ أَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا. الأَسْرَاءُ ۳۵. ترجمه آیه خدای متعال می‌فرماید: وقتی با کیل چیزی خرید و فروش می‌کنید کیل را پُر کنید و با ترازوهای سالم و صحیح اجناس را وزن کنید این برای شما بهتر و خوش عاقبت است. * سال‌ها است که در بین مردم خرید و فروش رایج و مورد رضایت خریدار و مشتری به نسبت اجناس بعضی با متر و بعضی با کیل و بعضی با ترازو و باسکول و امثال این‌ها معاملات صورت می‌گیرد، اندازه‌های این ابزارها را همه مردم می‌دانند و به آن‌ها رضایت داده‌اند و براساس رضایت هر دو طرف معامله صحیح و حلال است. اما اگر روزی این ابزارها و میزان‌ها دچار اشکال بشود و به آن‌ها دست برد بزنند و کم و زیاد کنند، هیچ کس با خیال راحت و رضایت خاطر معامله نمی‌کند و تمام بازار معاملات در هم ریخته و باطل و حرام می‌شود و خیانتی در معامله بدتر از این نیست! خدای متعال در این آیه شریفه آن ابزار و میزان‌های معلوم و مورد رضایت طرفین را تأیید، و فرموده با کیل پر و ترازوهای سالم معامله کنید که این خود مایه خیر و سعادت شماست. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَ يَلِّ لِلْمُطَفِّفِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ * وَإِذَا كَالُواهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ الْمُطَفِّفِينَ، ۱ - ۳. ترجمه آیه خدای متعال می‌فرماید: وای به حال کم‌فروشان! آنان که هنگام پیمانانه کردن به نفع خودشان پیمانانه را پر می‌کنند و هنگام پیمانانه کردن اجناس برای دیگران یا

وزن کردن برای دیگران کسر می‌گذارند. * این چه بیماری است در وجود بعضی از مردم که وقتی برای مردم جنسی را کیل می‌کنند یا وزن می‌نمایند پیوسته در صدد کم گذاشتن و پر نکردن می‌باشند اما وقتی برای خودشان می‌خواهند کیل و یا وزن کنند آن را پُر و چرب می‌کشند؟! اینان در قرآن به مطففین مشهور و نام‌گذاری شده‌اند یعنی کم‌فروشان. عذابی که به آنان وعده داده شده، «ویل» است ویل نام چاهی است در جهنم که از زمان پرتاب شدن تا رسیدن به انتهای آن هفتاد سال طول می‌کشد. باید بدانیم که خدای متعال نسبت به حق‌الناس دقیق و علیم و حسابرس است. کم‌فروشان در حقیقت تیشه به ریشه خود می‌زنند و مدت طولانی به هزاران نفر مدیون می‌شوند و هرگز نمی‌توانند آن‌ها را جبران کنند و یا از آن همه جمعیت حلالیت بطلبند و در نتیجه قیامت سخت گرفتار می‌شوند. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِضْبِرْ عَلَى مَرَاةِ الْحَقِّ وَإِيَّاكَ أَنْ تَنْخَدِعَ بِحَلَاوَةِ الْبَاطِلِ. غُرَّرَ الْحَكَمُ تَرْجُمَةً حَدِيثِ حَضْرَتِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: بِرِ تَلْخِي حَقِّ شَكِييَا وَ بَرْدِبَارِ بَاشْ وَ مَرَاقِبِ بَاشْ فَرِيْبِ شِيْرِيْنِي بَاطِلِ رَا نَخُوْرْدِي. * انسان باید خیرخواه دیگران هم باشد، نه این که همیشه به نفع خودش حرف بزند و کاری بکند! آری گاهی حق گفتن و یا مطابق حق رفتار کردن ممکن است به صورت ظاهر به ضرر مادی ما تمام بشود، آن جاست که ما در معرض امتحان الهی هستیم که آیا حق را فدای منافع مادی می‌کنیم یا منافع زودگذر و بی‌ارزش مادی را فدای حق می‌کنیم. مسلماً گاهی اجرای حق ممکن است به کام انسان تلخ بیاید، و در مقابل باطل و منافع مادی به کام انسان شیرین باشد! در چنین شرایطی امام علیه السلام می‌فرماید بپرهیز و مراقب باش و فریب آن شیرینی ظاهری را نخور! که در حقیقت حق شیرین و همیشه باطل باطنش تلخ و ناگوار است! قَالَ الْبَاقِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «إِضْبِرْ نَفْسِيْكَ عَلَى الْحَقِّ فَإِنَّهُ مِنْ مَنَعَ شَيْئًا فِي حَقِّ أَعْطَى فِي الْبَاطِلِ مِثْلِيْهِ». تحف العقول، ص ۲۱۶. ترجمه حدیث امام باقر علیه السلام فرمودند: خودت را بر حق شکستیا قرار ده و (آن را ادا کن) زیرا که هر کس از پرداخت حق خودداری کند دو برابر آن را مجبوراً در باطل هزینه خواهد کرد. * گاهی برای ما شرایطی پیش می‌آید که مبلغی را باید در یک راهی که حق است هزینه کنیم و مقداری از اموالمان را مثلاً به افراد مستحق و فقیر پرداخت نماییم. مثل زکات و خمس و... این پرداخت امر خدا و حق است و وسیله امتحان و رشد ما است. وسیله برکت و طهارت و پاکی اموال ماست. وسیله توفیق و نورانیت دل‌های ماست، عده‌ای از بندگان خدا هم در کنار ما بهره‌مند می‌شوند که چه لذت‌بخش است بخشندگی! اگر چنین توفیقی شد و ما حق را اداء کردیم تمام این آثار خیر را به دنبال خواهد داشت! امّا اگر خدایی ناکرده از پرداختن حق خودداری کردیم خوب است بدانیم که دو برابر آن را در راه باطل مجبور می‌شویم که هزینه کنیم. آفت و خطرهایی بر سر راه ما و اموال ما به وجود می‌آید که هیچ راه نجاتی از آن‌ها نیست. و هزینه کردنش هم هیچ نتیجه خیری ندارد، خدایا پناه بر تو! خدایا ما را مدد کن تا به آن چه فرمان داده‌ای عمل کنیم و دچار این آفت‌ها نشویم! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلْعَدْلُ رَأْسُ الْإِيْمَانِ وَ جِمَاعُ الْإِحْسَانِ وَ أَعْلَى مَرَاتِبِ الْإِيْمَانِ. بحار ۷۸/۸۳. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: رکن اصلی ایمان عدل است که باعث همه خوبی‌ها است و بالاترین درجات ایمان محسوب می‌شود. * عدل یعنی هر چیزی را در جای خودش قرار دادن، هر حقی را به صاحبش واگذاشتن، و در همه جا بر میزان و قوانین و مقررات الهی حرکت کردن، حدود مال و جان و عرض و آبروی دیگران را مراعات کردن، عدل یعنی قانون‌فراگیری که خدای متعال تمام عالم هستی را بر طبق آن استوار ساخته و انسان و جهان را براساس آن اداره می‌کند. و در نتیجه هر جا برخلاف آن رفتاری بشود آفت ناگواری است که با تمام اسرار هستی ناسازگار است. کسانی بر چنین راهی حرکت می‌کنند که در بالاترین درجات ایمان به سر می‌برند و از سرآمد ایمان بهره‌مند گشته‌اند. تنها راهی که همه خوبی‌ها را به دنبال خواهد داشت. و افراد و جامعه را از آن بهره‌مند خواهد نمود عدل است. چرا که در سایه عدل همگان با آرامش خاطر و خیالی آسوده به حقوق حقه خود می‌رسند و هیچ کس از به تاراج رفتن حشش نگرانی ندارد. برکات زمین و آسمان نیز به طور فراوان نازل خواهد شد و قحطی و خشکسالی و بلا و گرفتاری از بین می‌رود و...! قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَمَّا سُئِلَ عَنْ صِفَةِ الْعَادِلِ؟ إِذَا غَضَّ طَرْفَهُ عَنِ الْمَحَارِمِ وَ لِسَانَهُ عَنِ الْمَأْثِمِ وَ كَفَّهُ عَنِ الْمَظَالِمِ. تحف العقول ۳۶۵. ترجمه حدیث از حضرت امام صادق علیه السلام در مورد ویژگی‌های عادل پرسیدند فرمود: عادل

کسی است که از حرام چشم بپوشد و زبان از گناه حفظ کند و دست از خیانت و ستم برگیرد! * اما عادل کیست؟! امام صادق علیه السلام در بیان صفت عادل به سه صفت مهم و اصلی اکتفاء فرموده است. اول آن که انسان عادل حتی با گوشه چشمش هم به حرام نگاه نمی‌کند بلکه برای همیشه از حرام، هر چه باشد چشم‌پوشی و صرف نظر کرده است، چه کار حرام، چه مال حرام. دوم این که زبانش را از گناهان خطرناکی که با زبان انجام می‌شود نگه می‌دارد. در روایت آمده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: بیشتر اهل جهنم کسانی هستند که زبانشان آن‌ها را جهنمی کرده!! برای همه روشن است که زبان مانند حیوان گزنده و درنده‌ای است که اگر او را رها کنی همه را می‌گزد. سوم این که از هر ظلم و ستمی بر دیگران پرهیز می‌کند با این سه خصلت تمام شخصیت عادل شکل می‌گیرد و هر مؤمنی لااقل باید عادل باشد.

احادیث (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: عِدْلٌ سَاعِيَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سِتِينَ سَنَةً قِيَامٌ لَيْلَهَا وَصِيَامٌ نَهَارُهَا وَجُورٌ سَاعِيَةٌ فِي حُكْمٍ أَشَدُّ وَأَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ مَعْاصِي سِتِينَ سَنَةً. جامع الأُخيار ص ۴۳۵. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ساعتی عادلانه عمل کردن بهتر است از عبادت شصت سالی که شب‌هایش به نماز و روزهایش باروزه سپری گردد و ساعتی ظلم و ستم کردن در حکمی و قضاوتی سخت‌تر و بزرگ‌تر است نزد خدا از معصیت شصت سال. * در این حدیث شریف رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم اهمیت عدل را بیان فرموده که یک ساعت آن بهتر است از شصت سال عبادت! یعنی یک عمر کامل و مفید که همه‌اش انسان در حال نماز و روزه باشد یک طرف و یک ساعت روی عدل رفتار کردن یک طرف باز ارزش آن عدالت ورزی بیشتر و نزد خدا بهتر است. و در مقابل ساعتی جور و ستم کردن در مقام حکم و قضاوت گناهش نزد خدا بزرگ‌تر است از یک عمر معصیت. ابعاد گسترده عدالت و ابعاد گسترده ظلم و ستم همه جامعه را فرا می‌گیرد، به هر کدام عمل شود می‌تواند همه مردم را تحت تأثیر قرار بدهد. عدل تولید مثل دارد اتفاقاً ظلم هم تولید مثل دارد و گسترش هر کدام علت اهمیت به آن است. ان شاء الله همه ما در همه کارهایمان عدالت محور و ظلم ستیز باشیم! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْإِنصَافُ يَرْفَعُ الْخِلَافَ وَيُوجِبُ الْإِنْتِصَافَ. غررالحکم. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: انصاف خلاف‌ها را از بین می‌برد و باعث اتحاد و صمیمیت می‌شود. * انصاف این است که انسان هر چه برای خودش از خوبی‌ها می‌خواهد و می‌پسندد برای دیگران نیز بخواهد و بیسندد و هر چه برای دیگران یا از دیگران نمی‌پسندد خودش نیز پرهیز کند. تصور کنید چه قدر روابط صمیمی و انس و الفت برقرار می‌شود! حال اگر دوست داری که همه تو را دوست داشته باشند، به تو احسان و خوبی کنند، تو را اذیت نکنند، مالت را ضایع نکنند، مزاحمت نشوند و.... خوب، خودت نسبت به دیگران همین کارها را بکن. اگر همه با خودشان چنین قراری بگذارند و عمل کنند چه می‌شود؟ دنیایی و زندگی با صفا و پر از مهر و محبت، پر از آرامش و اطمینان، وحدت و یکدلی و.... به وجود می‌آید. اما چه باید کرد! که عده‌ای خودخواه، خودپسند، خودمحور، با تقلب، پارتی، زور و زر و... حق دیگران را ضایع و تنها همه خوبی‌ها و منافع را برای خودشان می‌خواهند و اگر خدایی ناکرده آفت و خطر و مشکلی پیش بیاید، گرانی و صف و ترافیک و بن‌بست و جرمه و... را برای دیگران می‌خواهند. خلاف‌های کوچک دیگران در نظرشان بزرگ و اشتباهات بزرگ خودشان اصلاً به چشم نمی‌آید. عیب کوچک دیگران را دیده و به آن اشاره می‌کنند و از عیب بزرگ و علنی خود غافلند!! قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ. انعام ۸۲. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: آنان که ایمان آورده و ایمان خود را به ظلم و ستم نیالوده‌اند مسلماً آن‌ها در امان و هدایت شده‌اند. * خیلی از مردم ادعای هدایت کرده و خود را هدایت شده و بر صراط مستقیم می‌دانند! دیگران را سرزنش و توبیخ می‌کنند، از خود ممنونند و از دیگران گله‌مند، به خود می‌بالند و بر دیگران می‌تازند، خود را عزیز دُرْدانه خدا می‌دانند و دیگران را ذلیل می‌پندارند! خود را در امن و امان از عذاب الهی می‌دانند و دیگران را

محمکوم به جهنم و غضب می‌پندارند، اما واقعیت چیست؟ واقعیت را قرآن بر ملا کرده که تنها کسانی هدایت یافته‌اند و در قیامت در امن و امان الهی هستند که ایمانشان آلوده به ظلم و ستم نباشد، در توحید و خداپرستی خالص باشند. در حق خدا شرک ورزیدن ظلم است و در حق اولیاء خدا اطاعت نکردن ظلم است. در حق بندگان خدا ضایع کردن حق آن‌ها ظلم است که همه این‌ها به ناخالصی در ایمان به خدا و دین خدا برمی‌گردد!! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ ظَلَمَ أَجِيرًا فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ. مستدرک الوسائل ۲/۵۰۸. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: آگاه باشید هر کس به اجیر و کارگر خود ظلم کند خداوند او را لعنت کرده و از رحمتش دورش می‌کند. * انسان‌های کریم و بزرگوار پیوسته سعی دارند که خیر بیشتری به دیگران برسانند و از این که مدیون کسی بشوند سخت می‌ترسند. این مطلب بیشتر در بین کارگزاران و کارفرمایان با کارگزارانشان پیش می‌آید. کارگران و مزد بگیرانی که مدتی را برای ما کار می‌کنند لازم است کارمزد آن‌ها از قبل معین بشود علاوه بر این مستحب است در پایان کار اندکی هم به عنوان هدیه به مزد آن‌ها اضافه کنیم. این کار باعث خوشحالی آن بنده خدا و رضایت و خشنودی خدای متعال و برکات در کار و کسب ما می‌شود! اما اگر حق آن‌ها را ضایع کردیم مورد لعنت خدا قرار می‌گیریم و در این عالم هستی چیزی سخت‌تر از این نیست که انسان مورد لعنت خدا قرار گیرد و در نتیجه از رحمت‌های بیکران حضرت حق محروم گردد! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ ظَلَمَ أَجِيرًا أَجْرَهُ أَحْبَطَ اللَّهُ عَمَلَهُ وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ. بحار ۱۰۳/۱۶۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس به کارگر و اجیر خود ظلم کند و مزدش را نپردازد خدای متعال اعمال صالحش را نابود کرده و بهشت را بر او حرام خواهد کرد. * واقعاً چه خطرناک است! در پرداخت مزد کارگران و مزد بگیرانی که زحمتی را برای ما کشیده‌اند و کاری کرده‌اند اگر ظلم شود و حق آن‌ها اداء نشود خدای متعال به تلافی این ستم کارهای شایسته ما که باید به خاطر آن‌ها ثواب ببریم و مستحق رحمت خدا شویم همه را محو و نابود می‌کند. آن قدر این کار پیش خدا زشت و قبیح است و گناه بزرگی حساب می‌شود که صاحبش را از رفتن به بهشت محروم می‌نماید. البته باید بدانیم که در ردیف اجیران پدران و مادران، معلمان و استادان، پیامبران و امامان و هر کسی که به نوعی در حق ما خدمت کرده و ما به آن‌ها مدیون هستیم، همه و همه بر ما حق دارند و باید حق آن‌ها را اداء کرد و زحمت هر کدام را به تناسب حال خودشان جبران کنیم. ان شاء الله. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ ظَلَمَ قُصِمَ عُمْرُهُ وَ دَمَّرَ عَلَيْهِ ظُلْمُهُ. غررالحکم. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: هر که ستم کند عمرش کوتاه و قطع می‌شود و ظلم و ستم به خودش بر می‌گردد. * این یک قانون محکم الهی است که ظلم و ستم سرانجام گریبان گیر ستمگران خواهد شد و هیچ ظالمی از دست ظلم‌های خودش در امان نخواهد بود. زیرا که اساس هستی بر عدل گذاشته شده و همه باید بدانند که خدای متعال فرموده: «إِنَّ أَحْسَنَ نَفْسٍ أَحْسَنُ نَفْسٍ لِنَفْسِ كُمْ وَ إِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا» یعنی اگر خوبی کنید به خودتان بازمی‌گردد و اگر بدی کنید نصیب خودتان می‌شود. از مکافات عمل غافل مشو گندم از گندم بروید جو ز جو یکی از آثار ظلم کوتاه شدن عمر است که خدای متعال به ظالمین تا یک اندازه‌ای مهلت می‌دهد البته همان اندازه هم به ضرر آن‌ها است چرا که فرمود: «وَلَا تَحْسِبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنَّمَا نَمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِنَفْسِهِمْ أَنَّمَا نَمْلِي لَهُمْ لِيُزَادُوا إِثْمًا» «یعنی گمان نبرند ستمگران که ما به آن‌ها مهلت دادیم برایشان خوب است، مهلت داده‌ایم تا جرم‌شان سنگین‌تر شود و گناهانشان بیشتر» تا خوب مستحق عذاب و جهنم دایمی شوند!! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَاللَّهِ لَوْ أُعْطِيَ الْأَقَالِيمُ السَّبْعَةُ بِمَا تَحْتَ أَفْلَاكِهَا عَلَى أَنْ أَعْصَى اللَّهُ فِي نَمْلَةٍ أَشْبَهَتْهَا جَلْبَ شَعِيرَةٍ مَا فَعَلْتَهُ. نهج البلاغه خطبه ۲۲۴. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: به خدا سوگند اگر اقلیم‌های هفت گانه با آن چه زیر افلاک آن‌ها است (همه هستی) را به من بدهند تا در برابر، خدا را معصیت کرده و پوست جویی را از دهان مورچه‌ای بگیرم هرگز چنین نخواهم کرد! * بعضی از مردم با اندک بهانه‌ای حاضر می‌شوند که در حق دیگران ظلم کنند، تا مبادا به خودشان و اموالشان کم‌ترین صدمه‌ای برسد! چنین افرادی هرگز روی سعادت و خوشبختی را نخواهند دید زیرا که پیوسته منافع ما مردم با یکدیگر تداخل می‌کند و باید هر کسی به حق خودش قانع باشد و برای حفظ جان و مال خودش به دیگران لطمه نزنند و حق

دیگران را پایمال نکند. از کم‌ترین تا بزرگ‌ترین حق مردم همه محترم است و لازم است رعایت شود. ان شاء الله ما پیروان آن شخصیت والا- مقامی هستیم که می‌فرماید: اگر همه هستی را به من بدهند و از من بخواهند پوست جویی را به ناحق از دهان مورچه‌ای بگیرم چنین کاری را نخواهم کرد!! پوست جو گرفتن از دهان مور کم‌ترین نمونه‌ای است که مثال زده شده، آن هم در مقابل مالکیت تمام عالم هستی!! مبادا ما به کم‌ترین مبلغی حاضر بشویم نعوذ بالله بزرگ‌ترین گناهان را مرتکب شویم مثل کسانی که برای منافع اندک و بی‌ارزش دنیا براحتی غیبت، تهمت، دروغ، ناسزا، خیانت و ظلم می‌کنند و در عین حال مغرور و غافلند!! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَاللَّهِ لَأَنْ أُبَيَّتَ عَلَيَّ حَسَكُ السَّيِّعِدَانِ مَسِيَّهُدًا، أَوْ أُجْرَفِي الْأَغْلَالِ مُصَيِّفًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ظَالِمًا لِيُغْضِبَ الْعِبَادَ وَغَاصِبًا لِشَيْءٍ مِنَ الْحُطَامِ. نهج البلاغه خطبه ۲۲۴. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: به خدا سوگند اگر شب تا به صبح را بر روی خارهای سخت بیابان بیدار به سر برم یا به زنجیر کشیده شوم برای من بهتر است از این که روز قیامت خدا و رسولش را ملاقات کنم در حالی که به بعضی از بندگان ستمی کرده باشم و یا چیزی از اموال آن‌ها را غصب کرده باشم. * معمولاً- انسان‌ها وقتی دست به ظلم و معصیت می‌زنند که منافع بیشتری می‌خواهند یا رفاه و راحتی و هوی و هوس آن‌ها را به طغیان می‌کشد و یا دچار شرایط سخت و ناگواری می‌شوند! همه این گونه شرایط امتحانات الهی است که برای بشر پیش می‌آید تا معلوم شود چه کسی در ایمان به خدا و معاد و دین خدا استوار است؟! قاعدتاً برای همه مردم هر یک از این‌ها چندین بار پیش می‌آید، آن‌جا بزنگاه خطر است، کمینگاه شیطان است، پرتگاه هوای نفس است، دو راهی دینداری و بی‌دینی است! مولای ما امیرالمؤمنین علیه السلام یک موردش را به طور نمونه بیان فرموده که اگر دچار سخت‌ترین شرایط بشوم و شکنجه‌های مختلف، شب و روز بر من وارد بشود برایم گواراتر است از این که دست به گناهی بزنم و خدا و پیامبرش را ملاقات کنم در حالی که نافرمانی کرده باشم و یا در حق کسی ستمی روا داشته باشم، چرا؟ چون امام علیه السلام خوب می‌داند که معصیت و ظلم چه قدر زشت و پلید و دور از انسانیت است!

احادیث (۵)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ اقْتَطَعَ مَالَ مُؤْمِنٍ غَضَبًا بَغَيْرِ حَقٍّ لَمْ يَزَلِ اللَّهُ مُعْرِضًا عَنْهُ، مَاقْتًا لِأَعْمَالِهِ الَّتِي يَعْمَلُهَا مِنَ الْبِرِّ وَالْخَيْرِ لَا يُثَبِّتُهَا فِي حَسَبِ نَاتِهِ حَتَّى يَتُوبَ وَيَزُدَّ الْمَالَ الَّذِي أَخَذَهُ إِلَى صَاحِبِهِ. مستدرک الوسائل ۱۷/۸۹. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس مال مؤمنی را به ناحق تصاحب کند، پیوسته خدا از او روی گردان خواهد بود و نسبت به کارهایی که می‌کند خشمگین است هر چند کارهایش خوب و خیر باشد! کارهایش را جزو حسناتش ثبت نمی‌کند مگر این که توبه کرده و مالی را که به ناحق گرفته به صاحبش بازگرداند!! * روی گردانی خدا از انسان سخت‌ترین عذاب است، چرا که بشر همیشه با تمام وجود نیازمند لطف و مرحمت الهی است، و اگر خدا از کسی روگردان شد پیوسته در لعنت خدا و دور از رحمت به سر می‌برد و یقیناً دنیا و آخرتش تباه است. و غضب مال دیگران یک گناهی است که باعث چنین عذاب خانمان‌سوزی خواهد شد. و جداً از چنین گناهی باید فرار کرد و به خدا پناه برد، دردی و عذابی سخت‌تر از بی‌خدایی نیست! بی‌این و آن به سر شود، بی‌توبه سر نمی‌شود. بی‌آب و نان به سر شود، بی‌توبه سر نمی‌شود. امام حسین علیه السلام در دعای عرفه فرمود: ای خدا کسی که تو را دارد چه ندارد و کسی که تو را ندارد چه دارد؟! غضب مال و حق دیگران انسان را از خدا جدا می‌کند و جدایی از خدا بزرگ‌ترین خسارت و بیچارگی است. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: - فِي حُطْبَتِهِ فِي حَجَّةِ الْوُدَاعِ - أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ، وَلَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ مَالُ أَخِيهِ إِلَّا مِنْ طَيْبِ نَفْسِهِ. بحار ج ۱۳/۷۶/۳۵۰. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله (در خطبه حجة الوداع) فرمودند: ای مردم! همه اهل ایمان با یکدیگر برادرند و سزاوار و جایز نیست مؤمنی مال برادر مؤمنش را تصرف کند مگر با رضایت کامل او. * در حدیثی امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمودند: مؤمن برادر دینی مؤمن دیگر است (در نتیجه) کسی که به

برادرش خیانت کند ملعون است، کسی که برای برادرش خیرخواهی نکند ملعون است، کسی که خودش را از برادرش مخفی کند ملعون است، کسی که از برادرش غیبت کند ملعون است. پس باید مال و جان و آبروی مؤمنین از دست و زبان ما در امان و رضایت برادران دینی در همه چیز ملاک و منظور باشد. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ اللَّهَ غَافِرٌ كُلِّ ذَنْبٍ إِلَّا رَجُلًا اغْتَصَبَ أَجِيرًا أَوْ مَهْرَ امْرَأَةٍ. مستدرک الوسائل ۲/۵۰۸. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: خدای متعال همه گناهان را می‌آمرزد مگر کسی را که مال کارگر و اجیر را غصب کند (حق او را ندهد) و کسی که مهریه زن را غصب کرده (به او نپردازد).

* حق الناس گناهی است که خدای متعال از آمرزیدن آن خودداری می‌کند چرا که حق دیگران است و تا آن‌ها راضی نشوند راهی برای آمرزش نیست. حتی اگر به صورت ظاهر توبه و استغفار کنند، امّا حق مردم را ندهند آمرزیده نمی‌شوند. گاهی این افراد کارگران و یا کارمندان و مانند این‌ها هستند، گاهی ممکن است از اقوام و خویشان ما باشند، حتی مهریه زنان و همسران که یک بدهی مسلمی به عهده مردان است، و تا هر وقت شده باید بپردازند، مگر این که خود آن‌ها حق‌شان را حلال کنند و نخواهند بگیرند، حقی است که اگر کسی آن را عمداً پرداخت نکند و همسرش راضی نباشد گناهِش آمرزیده نمی‌شود! قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا بَلََا اللَّهُ الْعِبَادَ بِشَيْءٍ أَشَدُّ عَلَيْهِمْ مِنْ إِخْرَاجِ الدَّرْهِمِ. خصال، ج ۱، حدیث ۲۷، باب الواحد. ترجمه حدیث حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: خداوند بندگان خود را به هیچ چیزی مثل پول (دادن) امتحان نکرده است. * علاقه به پول خطرناک است و متأسفانه کم و بیش بسیاری از افراد مبتلا به این مسأله هستند. سابقاً می‌گفتند هر که از پُل بگذرد خندان بُود، حالا باید بگویم هر که از پول بگذرد خندان بُود. اتفاقاً بزرگان و گذشتگان ما می‌گفتند پول چرک دست است، هر کسی در خواب آلودگی و کثیفی دید در بیداری به پول تعبیر می‌شود. بعضی هم به آتش تعبیر کرده‌اند، در روایات پول را درد خطرناک دین معنی کرده‌اند. هر جا بتوانی از آن بگذری و حقی را ادا کنی از امتحان پیروز و موفق بیرون آمدی و هر جا به آن دل ببندی و از پرداخت حقوق دیگران خودداری کنی مردود شده‌ای. باید این را بدانیم که تا از آن نگذری نمی‌توانی به خیر بهتری بررسی و تا خود پول را نگه بداری فایده‌ای برای تو ندارد. وقتی آن را رها کردی و دنیا و مال دنیا را مزرعه کسب آخرت و ارزش‌های بلند انسانی قرار دادی آن وقت است که فایده اصلی پول عاید خودت می‌شود. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ * فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ * بقره ۲۷۸ و ۲۷۹. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: ای کسانی که ایمان آورده‌اید از (مخالفت فرمان) خدا پرهیزید و آن چه از (مطالبات) ربا باقی مانده را رها کنید، اگر ایمان دارید * اگر چنین نمی‌کنید بدانید خدا و رسولش، با شما جنگ و پیکار خواهند کرد و اگر توبه کنید (اصل) سرمایه‌های شما از آن شماس. نه ستم می‌کنید و نه بر شما ستم می‌شود. * یکی از آیات سخت و اخطارهای بزرگ الهی نسبت به ربا، و رباخواری همین آیه شریفه است. در این آیه شریفه پرهیزکار بودن و مؤمن بودن را مشروط کرده به این که انسان از ربا دوری کند. و الاً شخص رباخوار در حکم محارب با خدای متعال است و خدای متعال با آن‌ها اعلان جنگ کرده و فرموده خدا و رسول خدا با چنین افرادی در جنگ و محاربه‌اند. البته اگر توبه کنید و به اصل مال خودتان قانع باشید نه در حق کسی ستم کردی و نه در حق تو ستمی می‌شود! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَعَنَ أَكْلَ الرِّبَا وَ مَوَكَلَهُ وَ كَاتِبَهُ وَ شَاهِدَيْهِ. امالی الصدوق ۱/۳۴۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: مسلماً خدای عزوجل رباخوار و عامل ربا و نویسنده معامله با ربا و دو شاهد آن معامله ربوی را لعنت کرده است. * لعنت خدا، یعنی دور شدن افراد لعنت شده از رحمت خدا، رحمت الهی بسیار وسیع و فراگیر است و دنیا و آخرت را پُر کرده است، رحمت‌های مادی، معنوی، عمومی، خصوصی، «وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ كُلَّ شَيْءٍ»، رحمتش همه چیز را فرا گرفته، «يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ» در دعا می‌خوانیم ای خدایی که رحمتش همیشه بر غضبش سبقت دارد! خدای متعال دوست دارد که همیشه، همه را مورد رحمت قرار بدهد و کسی محکوم لعنت و عذاب او نشود. اینک باید دید که رباخواری چه گناه بزرگی است که خدای متعال رباخوار و همه همکارانش را از رحمت

بیکران خود دور کرده است! آن چه می‌شود فهمید این است که در رباخواری الف - کاستن از یک گروه و اضافه کردن بی‌حد بر گروه دیگر است، ب - عده‌ای بی‌کار و بی‌عار و مفت‌خور می‌شوند و عده‌ای پیوسته باید تلاش کنند تا بتوانند جیب آن‌ها را پرتر کنند! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: شَرُّ الْكَسْبِ، كَسْبُ الرَّبَا. امالی الصدوق ۱/۳۹۵. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: فاسدترین کسب، کسب ربا است! * کسب و کار حلال عبادت است، و کاسب حبیب خدا معرفی شده، در عین حال اگر در کسبی پای ربا در کار آمد آن عبادت تبدیل به بدترین معصیت می‌شود و مایه شر و فساد است با آن که باید مایه خیر و ثواب و برکت باشد. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْآخِذُ وَالْمُعْطَى سَوَاءٌ فِي الرَّبَا. کنز العمال ۹۷۶۰ - ۹۷۸۴. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: گیرنده و دهنده ربا مساوی هستند. * بعضی فکر می‌کنند که رباخواری فقط ممنوع و حرام است و ربا دادن مانعی ندارد! این اشتباه محض است اتفاقاً تا ربا دهنده‌ای نباشد رباخواری پیدا نمی‌شود. کارفرمایان و مؤسسات و افرادی که ربا می‌دهند بنیاد فساد و شر ربا را در بین معاملات و داد و ستدهای اقتصادی رواج می‌دهند و بعد از مدتی چنان عادی و طبیعی می‌شود که افراد زیادی با خیال راحت ربا می‌دهند و می‌خورند و با این لقمه‌های ناپاک نسل درست می‌کنند و زندگی را اداره می‌کنند و زن و بچه بی‌گناه‌شان را آلوده به این لقمه‌های حرام می‌کنند!! خصوصاً مراکزی که مردم آن‌ها را ممکن است الگوی خود قرار بدهند و گمان کنند کار آن‌ها درست و حجت است در حالی که خود آن مؤسسات و صاحب‌اختیاران آن‌ها خوب می‌دانند و اعلان کرده‌اند که ما نتوانستیم این مراکز را از ربا پاک کنیم!!؟ قَالَ الْإِمَامُ الْبَاقِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَخْبْتُ الْمَكَاسِبِ، كَسْبُ الرَّبَا. الکافی ۵/۱۴۷/۱۲. ترجمه حدیث حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: پلیدترین کاسبی‌ها کسب ربا است. * خبیث، یعنی کثیف و آلوده، اگر ما هم مانند امام معصوم علیه السلام باطن این کاسبی‌های حرام را می‌توانستیم ببینیم متوجه می‌شدیم که چه قدر پلید و زشت است درآمدهایی که در آن ربا باشد. مؤمنی در راه مشهد پیاده شد قهوه‌خانه غذا بخورد، بر خورد کرد به جمعی که سفره شخصی داشتند و کاسه‌ای پر غذا در بین آن‌ها است و می‌خورند، به او تعارف کردند او نگاهی کرد دید کاسه پر از خون است که آن‌ها ترید کرده و می‌خورند، یعنی در آن لحظه خدا چشم بصیرت آن مؤمن را باز کرد و او دید که باطن آن لقمه‌ها خونی است که از مردم در شیشه کرده‌اند، و گرد هم نشسته و با اشتهای تمام می‌خورند!! هر چیزی در این دنیای ما ظاهری دارد و باطنی، و باطن هر چیزی حقیقت آن است، حقیقت ربا و امثال آن بسیار خبیث و پلید است که چشم بصیرت می‌خواهد تا بتوان به آن پی برد! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَكَلَ الرَّبَا مَلَأَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَطْنَهُ مِنْ نَارٍ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ مَا أَكَلَ، وَ إِنْ اِكْتَسَبَ مِنْهُ مَالًا لَا يَقْبَلُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ، وَ لَمْ يَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللَّهِ وَ الْمَلَائِكَةِ مَا كَانَ عِنْدَهُ مِنْهُ قِيرَاطٌ. ثواب الاعمال ۱/۲۳۳۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس ربا بخورد خدای عزوجل شکمش را پر از آتش جهنم می‌کند به همان اندازه که ربا خورده است! و اگر از راه ربا مالی به دست آورده باشد خداوند هیچ یک از اعمالش را نمی‌پذیرد و پیوسته مورد لعنت خدا و ملائکه است تا زمانی که ریالی از آن ربا نزد او باشد! * در این مسأله خدای متعال اعلان کرده که با هیچ کس تعارف ندارد و رباخواری خوردن آتش جهنم است و اگر از راه ربا مالی به دست آمده باشد باعث می‌شود که کارهای شایسته و یا عبادت افراد پذیرفته در گاه الهی نباشد و از رحمت و اسعه حق دور شود و فرشتگان او را مورد لعنت و نفرین قرار دهند. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلَّا - أَكَلَ الرَّبَا فَإِنْ لَمْ يَأْكُلْهُ أَصَابَهُ مِنْ غُبَارِهِ. کنز العمال ۹۷۶۳. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: مسلماً زمانی بر مردم می‌آید که همه رباخوار می‌شوند و اگر اصل ربا را بعضی نخورند لا اقل غبارش بر آنان می‌نشیند. * این وضعیت مال زمانی است که مردم با حيله‌های بی‌اساس و ظاهر سازی و سهل‌انگاری، رباخواری را توجیه می‌کنند. راه سالم ماندن از آلوده شدن به ربا این است که صورت مسأله و نحوه معاملات و داد و ستدها را باید به طور کامل و دقیق هر کسی از مرجع تقلید خودش بپرسد و با خیال راحت خرید و فروش کند و یا وام و سود درآمدها را تنظیم نماید. اگر صورت مسأله را خوب بدانیم و در مورد آن سؤال کنیم راه صحیح و درست شدن را به ما می‌آموزند و راه‌های غلط و

باطل را گوشزد می‌کنند، همه باید به دنبال بهترین و صحیح‌ترین و شرعی‌ترین راه برای معاملات و داد و ستدها باشیم تا گرفتار مال حرام و لقمه‌های فاسد و مفسد نشویم. یقین بدانید خدای متعال برای رزق همه ما، راه حلال و صحیح قرار داده، و اسفا که شیطان نمی‌گذارد ما درباره آن‌ها بیندیشیم و تحقیق و بررسی کنیم، طوری وانمود کرده که تنها راه کسب و تجارت و ثروت و روزی همین وضعیت نابهنجار است!!

احادیث (۶)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: دَرَاهِمُ رِبَاً أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَيْتِيَةً بِذَاتِ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ. نورالثقلین ۱/۲۹۵/۱۱۷. ترجمه حدیث حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: یک درهم ربا نزد خدا گناهش بزرگ‌تر است از هفتاد زنا با محرم خود در خانه خدا. * یکی از مقدس‌ترین و محترم‌ترین مکان‌ها در عالم وجود کعبه و خانه خداست که حفظ و احترام او واجب است و یکی از سخت‌ترین گناهان کبیره عمل منافی عفت زناست، بالاخص نعوذ بالله وقتی کسی با محارم خودش مثل مادر، خواهر و... چنین کاری را بکند! این حدیث می‌فرماید: یک درهم ربا از هفتاد زنا که کسی با محارم خودش در خانه کعبه انجام دهد نزد خدا گناهش بیشتر و بزرگ‌تر است!! خدایا پناه بر تو! قَالَ الْإِمَامُ الرِّضَاعِيهِ السَّلَامُ: إِعْلَمْ - يَرْحَمُكَ اللَّهُ - أَنَّ الرِّبَا حَرَامٌ سُحَّتْ مِنَ الْكَبَائِرِ وَمِمَّا قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ فَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْهَا، وَهُوَ مُحْرَمٌ عَلَى لِسَانِ كُلِّ نَبِيٍّ وَفِي كُلِّ كِتَابٍ. فقه الرضا ۲۵۶. ترجمه حدیث حضرت امام رضاعلیه السلام فرمودند: بدان - خدا ترا رحمت کند - که ربا حرام و نجس است و از گناهان کبیره و بزرگ است و از آن گناهانی است که خداوند در مورد آن وعده آتش داده است. پناه می‌بریم به خدا از آن آتش! و ربا حرام است طبق بیان همه پیامبران و همه کتاب‌های آسمانی. * چنین شرایطی استثنایی است که یک کاری در تمام ادیان نزد همه پیامبران ممنوع و حرام باشد و اتفاقاً هر گناهی را هم خدای متعال وعده آتش جهنم نداده است. بلکه بسیاری از گناهان به وسیله شکنجه‌های دیگر صاحبانش عذاب می‌شوند. زیرا که آتش جهنم بسیار بسیار سخت است. و صاحبان گناهان خاص به آن محکوم می‌شوند و در این حدیث شریف امام علیه السلام با کلمه إِعْلَمْ یعنی بدان؛ این مطلب را تصریح کرده که ربا هم بزرگ‌ترین گناه است و هم حرام نزد همه انبیاء و هم عذابش جهنم و آتش خواهد بود! پناه بر خدا از آتش! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَعَاشِرَ النَّاسِ الْفَقْهَةُ ثُمَّ الْمَتْجَرُ وَاللَّهُ لَلرِّبَا فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا. بحار ۱۰۳/۱۱۷/۱۶. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: ای مردم اول مسأله و حکم تجارت را یاد بگیرید سپس تجارت کنید به خدا سوگند ربا در این امت از جای پای مورچه بر روی سنگ مخفی‌تر است. * یاد گرفتن احکام دین مورد نیاز است و برای همگان واجب. و هر کسی به تناسب احتیاجات و مسایل مبتلابه خودش باید احکام را بداند و الا دچار اشتباهات می‌شود و معاملات باطل و حرام انجام می‌دهد و اگر برایش منافعی هم داشته باشد برگشتن از راه رفته بسیار سخت است. و در بعضی موارد لازم است دقت بیشتری بشود چرا که آلوده شدن به گناهی مثل ربا بسیار سخت و بزرگ است و خطرناک. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا عَلِيُّ إِنَّ الْقَوْمَ سَيُفْتَنُونَ بِأَمْوَالِهِمْ وَ... يَسْتَحِلُّونَ حَرَامَهُ بِالشُّبُهَاتِ الْكَاذِبَةِ وَالْأَهْوَاءِ السَّاهِيَةِ فَيَسْتَحِلُّونَ الْخَمْرَ بِالنَّبِيذِ وَالسُّحْتِ بِالْهَدْيَةِ وَالرِّبَا بِالْبَيْعِ. نهج البلاغه خ ۱۵۶. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ای علی، مردم به وسیله اموالشان آزمایش می‌شوند و... حلال می‌شمرند حرام خدا را با شبهه‌های دروغ و هوس‌های غفلت‌آمیز و حلال می‌شمرند شراب را به بهانه کشمش (جوشیده) و حرام و باطل را به بهانه هدیه و ربا را به بهانه خرید و فروش!! * قرآن درباره انسان می‌فرماید: «بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ يَسْتَمْلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» سوره قیامت، آیه انسان‌ها برای این که راه خود را باز کنند و برای رسیدن به هواهای نفسانی مانعی نداشته باشند حتی قیامت را هم انکار می‌کنند و می‌پرسند: قیامت کی خواهد بود؟! هنگامی که در معرض امتحان قرار می‌گیرند از راه‌های گوناگون به دنبال فرار و توجیه کارها می‌گردند تا به هر نحو شده به خواسته و منافع مورد نظرشان برسند. حرام‌ها را با القاء

شبهه و سهل‌انگاری و غفلت و تغافل و ربا را به بهانه خرید و فروش و عنوان‌های دروغین دیگر بر خود حلال می‌شمرند! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِيَّاكُمْ وَ الرِّشْوَةَ، فَإِنَّهَا مَحْضُ الْكُفْرِ وَلَا يَشْمُ صَاحِبُ الرِّشْوَةِ رِيحَ الْجَنَّةِ. بحار ج ۱۲/۲۷۴/۱۰۴. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: پرهیزید از رشوه، که رشوه کفر خالص است و صاحب رشوه بوی بهشت به مشامش نمی‌رسد! * در بعضی روایات آمده که بوی بهشت آن قدر پُر نفوذ است که تا پانصد هزار سال فاصله می‌رود. رشوه آن قدر پلید و زشت است و باعث حق‌کشی می‌شود که مبتلایان به آن حتی بوی بهشت به مشام‌شان نخواهد رسید. یعنی هزاران هزار سال از رحمت و بهشت خدا دور می‌شوند و عجیب‌تر این که در این روایت رشوه دادن و و یا گرفتن را کفر خالص یعنی انکار خدا و نادیده گرفتن حق معرفی فرموده است! رشوه سدّ راه خدا می‌شود و افراد به جای انجام دادن وظایف خود در قبال مزد معقول پیوسته در پی زیاده‌خواهی و حق‌کشی هستند تا یار که را خواهد و میلش به که باشد! تا بینیم رشوه کی چرب‌تر و پرمایه‌تر است؟! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَعَنَ اللَّهُ الرِّاشِيَّ وَ الْمُرْتَشِيَّ وَ الرِّائِثَ الَّذِي يَمْتَسِي بَيْنَهُمَا. کنز العمال ۱۵۰۸۰. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: خداوند رشوه دهنده و رشوه گیرنده و نیز دلال میان آن دو را لعنت کرده است! * اگر کسی به حق خودش قانع باشد و در صدد جلب حق دیگران برای خودش نباشد هرگز احتیاج به دادن یا گرفتن و یا واسطه شدن برای رشوه و امثال آن نمی‌شود. و مشکل این است که خدای متعال طبق این حدیث چنین افرادی را از رحمت خودش دور کرده و دور شدن از رحمت خدا یکی از بدترین عذاب‌هاست زیرا که در همه حالات زندگی پیوسته ما محتاج رحمت‌های الهی هستیم و بدون رحمت حق زندگی برای ما عذاب سخت و مرگ تدریجی است. و مصیبت وقتی است که زشتی گناهی از بین برود بلکه گاهی دیده می‌شود گناه بزرگی مثل رشوه دادن و یا گرفتن نهادینه و رسمی و گاه علنی شده و هیچکدام از کرده خود پشیمان و شرم‌منده نیستند. در چنین شرایطی ابلیس جشن می‌گیرد، چرا که گناه را با غرور همراه کرده و توبه‌ای در کار نیست!! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَقُومُ الْمُحْتَكِرُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: يَا كَافِرًا! تَبَوَّأَ مَقْعِدَكَ مِنَ النَّارِ. کنز العمال ۴۳۹۵۸. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: روز قیامت محتکر محشور می‌شود در حالی که میان دو چشمش نوشته شده: ای کافر جایگاهت از آتش پُر خواهد بود. * در احوالات اولیاء خدا می‌خوانیم که آن‌ها می‌احتاج خود و اهل و عیالشان را به فقیر و یتیم و اسیر و سائل می‌دادند. حتی غذای سرسفره، پرده خانه و فرش زیر پایشان را. اَمَّا اَيْنَكَ مِي بَيْنِي وَ مِي شَنُوبِي مِي كِه اَفْرَاد وَ گَرُوه‌هَائِي هِسْتَنْد تَحْتِ عَنَوَانِ تِجَارَتِ، شَرِكْتِ هَائِي تِجَارِي مَتَأَسْفَانِه مَائِحْتِجِ مَرْدَمِ رَا بَا بَيْتِ الْمَالِ وَ يَا مَالِ خُودِشَانِ مِي خَرَنْد وَ اَنْبَارِ وَ اِحْتِكَارِ مِي كَنْنَد تَا گَرَانِ شُود وَ بِه مَرْدَمِ بَفَرُوشَنْد. وای به حال این‌ها که در قیامت به آن‌ها خطاب می‌شود ای کافران، خدای متعال جایگاه شما را پُر از آتش قرار داده! آیا آن‌ها نمی‌دانند چه قدر دل را سوزانده و زندگی‌ها را پاشیده، روابط و ارحام را از یکدیگر گسسته می‌کنند؟! و با گرانی ارزاق زندگی مردم را تباه می‌کنند؟! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: اَلْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ. بحار ج ۶۲/۲۹۲، کنز العمال ۹۷۱۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: محتکر (که می‌احتاج مردم را انبار می‌کند تا گران شود) از رحمت خدا دور است. * در روایت آمده که خدای متعال بعضی افراد را به صورت رحمت آفریده تا برای خلق خیر و برکت داشته باشند و زندگی مردم به وسیله آن‌ها سر و سامان بگیرد. آن‌ها نام‌شان رحمت خداست، دست و زبان‌شان رحمت است، تجارت و کسب‌شان نیز برای مردم رحمت است، اما پناه بر خدا از شرّ افرادی که مایه شرّ و نعمت و عذابند. محتکران چنین افرادی هستند که هم برای خودش باعث عذابند در دنیا و آخرت و هم باعث مشکلات و سختی‌ها و درد و رنج مردم می‌شوند. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا يَحْتَكِرُ إِلَّا- الْخَوَّانُونَ. کنز العمال ۹۷۳۸. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: احتکار تنها، کار خیانت پیشه‌گان است. * خدای متعال بندگان را دوست دارد که خیرخواه خلق باشند، اما کسی که فقط خودخواهی می‌کند محبوب خدا نیست. در قیامت که هیچ سایه‌ای وجود ندارد اهل خیر زیر سایه لطف و رحمت خدا هستند، اما خیانت‌پیشه‌گان که با احتکار و حبس می‌احتاج مردم بدترین شکل ظلم و ستم را نسبت به بازار مسلمین مرتکب می‌شوند، و باعث گرانی، دزدی، غش، فریب و حيله‌گری و... می‌شوند

مورد نفرت و غضب و عذاب الهی هستند!! این‌ها در دنیا پیوسته به مردم خیانت و به خودشان خدمت می‌کنند، اما یقین بدانید هیچ‌کدام سرانجام خوبی نخواهند داشت و تجربه ثابت کرده که افراد خائن ذلیل و خوار و بدبخت می‌شوند! احتکارگران گناه خوردنی‌های مردم، گناه زمین را احتکار می‌کنند، گناه جلوگیری از راه و فضا و امثال این‌هاست، گناه افرادی با پول‌های بادآورده خانه‌ها و مغازه‌های زیادی خریده و احتکار می‌کنند تا حسابی گران‌قیمت شود و بعد اندک‌اندک به معرض فروش می‌گذارند و خون ملت را می‌مکند!!؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: بِنَسِ الْعَبْدِ الْمُحْتَكِرِ، إِنَّ أَرْحَصَ اللَّهِ تَعَالَى الْأَشْعَارَ حَرْنَ، وَإِنْ أَغْلَاهَا اللَّهُ فَرِحَ. كَنْزُ الْعَمَالِ ۹۷۱۵. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بد بنده‌ای است محتکر، که وقتی خدا قیمت‌ها را ارزان می‌کند او غصه‌دار می‌شود و اگر گران کند خشنود می‌شود! * انسان محتکر بر خلاف راه و رسم و سنت خدا عمل می‌کند! و در باطن با خواست خدا مخالفت می‌ورزد و دلگیر می‌شود، خدای متعال ارزانی و فراوانی می‌آورد، محتکر غصه‌دار می‌شود! اگر گرانی بشود او خوشحال می‌شود. سبحان الله بشر چه قدر خودخواه می‌شود، می‌خواهد همه را فدای خودش کند، همه دچار سختی بشوند تا او ثروتمند و در رفاه باشد!!

احادیث (۷)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْمُحْتَكِرُ فِي سُوقِنَا كَالْمُلْجِدِ فِي كِتَابِ اللَّهِ. كَنْزُ الْعَمَالِ ۹۷۱۷. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: محتکر در بازار ما مسلمانان (یعنی آن کس که اجناس عام‌المنفعه را خریده و انبار می‌کند) نزد کتاب خدا مانند ملحد و منکر خداست! * کتاب خدا سراسر از کمک‌رسانی، احسان، خیرخواهی، عدالت، صلح و صفا، یگانگی، مساوات و برادری می‌گوید. انسان محتکر با این کارش با تمام این ارزش‌ها مبارزه می‌کند و بر خلاف همه این‌ها عمل می‌کند و بازار مسلمانان را از این خیرات و برکات تهی خواهد کرد. و در نتیجه با شعارهای کتاب خدا در ستیز است و مانند منکرین قرآن رفتار می‌کند! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كُلُّ مَكْرَةٍ تَضُرُّ بِالنَّاسِ وَ تَعْلَى السُّعْرَ عَلَيْهِمْ فَلَا خَيْرَ فِيهَا. مُسْتَدْرَكُ الْوَسَائِلِ ج ۱۳/۲۷۴/۱۵۳۳۷. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: هر نقشه و ترفندی که به مردم ضرر بزند و قیمت‌ها را بالا ببرد، هیچ خیر و برکتی در آن نخواهد بود. * «وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ»، دیگران مکر و حيله می‌زنند و خدای متعال هم در مقابل حيله گران، اراده و مکر می‌کند و خدای متعال بهترین مکر کنندگان است. مکر خدا در راه خنثی کردن نقشه شوم افراد فاسد است و برای رساندن خیر به خلق حيله می‌زند و یقیناً افراد سودجو و فرصت‌طلب و خودخواه خیری از این حيله‌گری‌ها نخواهند برد و عاقبت به خیر نمی‌شوند. و بهتر است بدانند کار آن‌ها سرانجام خیری ندارد! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْأَخْتِكَارُ شِيمَةُ الْفُجَّارِ. غُرَرُ الْحِكْمِ ۶۰۷. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: احتکار و حبس اجناسی که عموم مردم به آن محتاجند، روش انسان‌های ستمگر است. * حَبِّ دُنْيَا بَزْرَگِ تَرِینِ گناه است. اگر دل را فرا گرفت شخصیت افراد را تغییر می‌دهد و به چیزی جز آمال و آرزوهای طولانی‌دنیایی خود فکر نمی‌کند. حب دنیا صاحب خود را از ردیف انسان‌های عاقل و متدین خارج می‌کند و او را فاسق و فاجر می‌کند و از هر فرصتی برای کسب منافع شخصی استفاده می‌کند، هر چند به ضرر دیگران تمام شود! احتکار یکی از آثار حب دنیاست و راه و روش کسانی است که به فسق و فجور عادت کرده‌اند و به چیزی جز هوی و هوس خود نمی‌اندیشند. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَيُّمَا رَجُلٍ إِشْتَرَى طَعَامًا فَحَبَسَهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا يُرِيدُ بِهِ غَلَاءَ الْمُسْلِمِينَ، ثُمَّ بَاعَهُ فَتَصَدَّقَ، بِشَمَنِهِ لَمْ يَكُنْ كَفَّارَةً لِمَا صَنَعَ. أُمَالِي الطُّوسِي ۶۷۶/۱۴۲۷. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که طعامی را بخرد و چهل روز برای گران شدن آن را نگه‌دارد تا در بازار مسلمین قیمتش بالا رود سپس آن را بفروشد اگر همه قیمتش را هم صدقه بدهد کفاره این گناهش را پرداخت نکرده است. * از راه معصیت هرگز نمی‌توان عبادت کرد، صدقه دادن و انجام دادن هر کار خیر دیگری باید از مقدمات صحیح و مقبولی برخوردار باشد، هدف وسیله را توجیه نمی‌کند. البته اگر همه اموال را صدقه بدهی پذیرفته خدا نیست، مگر این که از راه

حلال و درست کسب کرده باشی. «أَمَّا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ»، در این آیه شریفه خدای متعال می‌فرماید فقط و فقط اعمال شایسته از افراد پرهیزکار قبول می‌شود. افراد لایابالی هر چه کار خیر انجام بدهند نزد خدا ارزشی ندارد. هر عمل صالحی برای قبول شدن حداقل سه شرط لازم دارد، ۱- ولایت، ۲- تقوی ۳- اخلاص. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يُحْشَرُ الْحَكَارُونَ وَ قَتَلَهُ الْأَنْفُسُ إِلَى جَهَنَّمَ فِي دَرَجَةٍ. کنز العمال ۹۷۳۹. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: احتکار کنندگان در روز قیامت در زمره قاتلین محشور و با آنان در یک درجه‌اند. * یکی از گناهایی که انسان را محکوم به آتش همیشگی جهنم می‌کند قتل و کشتن مؤمن است، «مَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءُهُ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا»، هر کسی مؤمنی را عمدتاً بکشد مجازاتش جهنم همیشگی است. پناه بر خدا در این حدیث شریف پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله احتکار کنندگان را در ردیف قاتلین معرفی می‌کند و می‌فرماید: هم درجه قاتلین محشور و وارد جهنم می‌شوند! شاید علتش این باشد که احتکار مشکلاتی به بار می‌آورد که گناهایش کمتر از قتل نیست. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ جَمَعَ طَعَامًا يَتَرَبَّصُ بِهِ الْعُلَاءُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فَقَدْ بَرِيَءَ مِنَ اللَّهِ وَ بَرِيَءَ اللَّهُ مِنْهُ. بحار ۶۲/۲۶۲. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که خوراکی‌های (مردم) را جمع کرده و تا چهل روز منتظر گران شدن آن باشد مسلماً از خدا بیزار شده و خدا هم از او بیزار است! * یکی از بدترین عذاب‌ها برای بشر این است خدای متعال از او بیزار باشد! که در نتیجه او هم از خدا بیزار می‌شود! نعوذ بالله پناه بر خدا! از چنین بلایی! خدای متعال اطعام، اکرام، احسان و... دوست دارد. افراد محتکر بر خلاف راه و روش خدا عمل می‌کنند و بر خلاف دین خدا عمل می‌کنند. و این همان بیزاری از خداست و پیوسته خدا از افرادی که بی‌خیر و مانع خیرند اعلان بیزاری کرده است. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَقَالَ مُسْلِمًا أَقَالَ اللَّهُ عَثْرَتَهُ. سنن أبی داوود، ۳/۲۷۴. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که معامله مسلمانی را (که از خرید یا فروش پشیمان شده) صرف نظر کند، (پس بگیرد) خداوند لغزش او را صرف نظر می‌کند. * خرید و فروش مبارک است و خیر و برکت دارد وقتی که با رضایت خاطر هر دو طرف معامله انجام بگیرد و طرفین از معامله خرسند باشند. اگر یک طرف پشیمان شد و از خرید یا فروش جنسی دل‌نگران بود، طرف مقابل خوب است که معامله را فسخ کند و بر هم زدن آن را بپذیرد، ولو قانوناً حقی نداشته باشد تا نارضایتی در بین نباشد و یقیناً خدای متعال به خاطر این کار خیر، در دنیا و آخرت عوض آن را در او خواهد داد. قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَيُّمَا مُسْلِمٍ أَقَالَ مُسْلِمًا بَيْعٌ نَدَامَةٍ أَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَثْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وسایل الشیعه ج ۱۲/۲۸۷/۴. ترجمه حدیث حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: هر مسلمانی (برادر) مسلمانی خود را در معامله‌ای که پشیمان شده ببخشد (و بر هم زدن معامله را بپذیرد) خدای عزوجل نیز در قیامت از لغزش‌های او می‌گذرد. * یکی از وعده‌های الهی این است که در قیامت با ما همان‌طور رفتار می‌کند که ما با دیگران رفتار می‌کنیم، هَيْلُ جَزَاءِ الْإِحْسَانِ إِلَّا- الْإِحْسَانُ، یقیناً پاداش خوبی جز خوبی چیز دیگری نیست. و اقاله کردن معامله‌ای که یک طرف آن پشیمان شده است خود احسانی است که می‌توان به وسیله آن خود را مستحق لطف خدا کنیم! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ... وَقَدْ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنْ بَيْعِ الْمُضْطَرِّينَ. نهج البلاغه، کلمه ۴۶۸. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرمایند از معامله با افرادی که در خرید و یا فروش مضطر و ناچار و درمانده‌اند پرهیز کنید! (زیرا او از راه ناچاری اقدام به معامله کرده است) * کسی که از روی اکراه و اجبار شرایط دست به خرید یا فروش متاعی می‌زند دلش پیوسته به دنبال مالش می‌تپد و رضایت و اطمینان خاطر لازم را ندارد و چنین معامله‌ای مورد نهی است، و برای هیچ یک از طرفین گوارا و بابرکت نخواهد بود. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ سَمْحَ الْبَيْعِ، سَمْحَ الشَّرَاءِ، سَمْحَ الْقَضَاءِ. کنز العمال ۹۴۲۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: مسلماً خدای تعالی، کسی که در خرید و فروش و حکم کردن سهل و آسان عمل می‌کند را دوست دارد! * در هیچ یک از کارهای دنیایی سخت‌گیری خوب نیست چرا که اصل دنیا یک تفریح موقت و یک گذرگاه است هر چه آسان بگیریم بهتر است و متقابلاً برای ما آسان خواهند گرفت. بعضی در خرید، بعضی در فروش و بعضی در قضاوت چنان سخت می‌گیرند و ساعت‌ها چونه می‌زنند و تردید می‌کنند و

استخاره و استشاره دارند که همه را خسته می‌کنند، اتفاقاً راه رونق و رواج و پیشرفت را بر خود می‌بندند. و حال آن که خدای متعال کسانی را دوست دارد که پیوسته بر دیگران آسان می‌گیرند. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا عَلِيُّ، لَا تُمَاكِسْ فِي أَرْبَعَةٍ أَشْيَاءَ: فِي شِرَاءِ الْأُضْحِيِّ، وَ الْكَفَنِ، وَ النَّسِيمَةِ، وَ الْكُرَى إِلَى مَكَّةَ. الخصال ۱۰۳/۲۴۵. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ای علی علیه السلام در خریدن چهار چیز سرسختی نکن (به اصطلاح چانه زن) در خریدن قربانی، کفن، غلام، کرایه برای رفتن به مکه. * در معاملات پیوسته مشتریان در صدد ارزان تر خریدن و فروشنده‌ها معمولاً در صدد کسب منافع بیشتری هستند، ای کاش هر دو به مقصد و هدف بهتر و والاتری فکر می‌کردند. مثلاً مشتری به این فکر می‌بود که به فروشنده ضرری وارد نشود و فروشنده هم به این فکر می‌بود که در حق خریدار ستم نکند، جنس خوب و بی‌تقلّب را با سودی عادلانه با آرامش خاطر رد و بدل می‌کردند؛ اما چون این وضعیت نیست اینک هر دو در مورد جلب منافع خویش می‌باشند، چانه‌زنی رسم روزانه شده است. حضرت می‌فرماید لا اقل در خریدن این چهار چیز که همه به نوعی عمل صالح و عبادت‌اند از سرسختی کردن بپرهیزید، چرا که هر دینار و درهمی در این راه نزد خدا محفوظ و شما مأجور خواهید بود! قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَ أَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّهُ كَانَ مَسْئُولًا. اسراء ۳۴. ترجمه آیه: خدای متعال در قرآن فرموده: به مال یتیم نزدیک نشوید مگر به نحوی که برای آن‌ها بهتر باشد تا وقتی که عاقل و بالغ شوند و به عهد و پیمان خود وفادار باشید چرا که از عهد و پیمان در قیامت سؤال می‌شود. * عهد و پیمان با دیگران نزد همه ملت‌های مختلف جهان از دیر زمان تا کنون محترم و واجب‌الوفا است و در دین مقدس اسلام هم برای آن حریم و حرمت قایل شده‌اند و برای همه وفاء به آن را واجب کرده‌اند و انبیاء و اولیاء الهی پیوسته نسبت به عهد و پیمان‌ها حتی عهد و پیمان‌هایی که با کفار بسته می‌شد وفادار بودن و همه امت را به چنین امری سفارش کرده‌اند. در سخت‌ترین شرایط انسان باید نسبت به عهد و پیمانی که بسته وفادار باشد، در جنگ و صلح، در خرسندی و ناخرسندی، در فقر و غنی، در سلامت و بیماری و.... این واجبی است که مانند نماز در قیامت از آن سؤال می‌کنند. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ. المائده ۱. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: ای کسانی که ایمان آورده‌اید به عهد و پیمان و قراردادهای تان باید وفا کنید. * این آیه شریفه نیز شاهد دیگری است که در دین مقدس اسلام نسبت به وفاء به عهد و پیمان‌ها بسیار تأکید و سفارش شده و شخص مسلمان و مؤمن به امر خدای متعال باید نسبت به عقود و پیمان‌ها وفادار باشند. یعنی هر چه لازمه آن عهد و عقده‌هاست انجام بدهند، و در بین راه از تعهدات خویش سرکشی نکنند، اگر وظیفه‌ای است انجام دهند، اگر مالی است پرداخت کنند و اگر رعایتی است به کار بندند و....

احادیث (۸)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ. بحار ج ۷۲/۱۹۸. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که به عهد و پیمان وفادار نباشد، دین ندارد! * بعضی از دستورات دینی آن قدر اهمیّت دارد که بزرگان دین فرموده‌اند رعایت نکردن آن بی‌دینی است. شاید یک حکمت و علتش این باشد که عهد و پیمان دایره بسیار وسیعی پیدا می‌کند و اگر مردم بر سر عهد و پیمان وفادار نباشند، نظام اجتماعی مردم بر هم ریخته می‌شود و به اصطلاح سنگ روی سنگ قرار نمی‌گیرد. تصور کنید اگر هیچ کس به تعهدات خود ملتزم نباشد و همه بی‌رعایت بشوند در اندک زمانی چه بر سر مردم می‌آید. آیا دنیا و آخرت و دین همه خراب و تباہ نمی‌شوند؟! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ عَامَلَ النَّاسَ فَلَمْ يَظْلِمُهُمْ وَ خَدَّ ثَمَّهُمْ فَلَمْ يَكْدِبْهُمْ وَ وَعَدَهُمْ فَلَمْ يَخْلِفْهُمْ فَهُوَ مَمَّنْ كَمَلَتْ مُرُوتُهُ وَ ظَهَرَتْ عِدَالَتُهُ وَ وَجَبَتْ إِحْوَاتُهُ وَ حُرِّمَتْ غَيْبَتُهُ. خصال ص ۲۰۸ ج ۲۸. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که با مردم معامله کند اما به آن‌ها ظلم نکند، با آن‌ها گفت‌وگو کند اما دروغ نگوید و با آن‌ها وعده کند و تخلف نکند پس او از کسانی است که مرّوت و جوان‌مردیش کامل و عدالتش آشکار است و برادری کردن با چنین

کسی واجب و غیبتش حرام است. * شخص بامروّت کیست؟ عادل کیست؟ با چه کسانی برادری و رفاقت کنیم؟ غیبت چه کسانی حرام است؟ جواب هر چهار سؤال در حدیث آمده است: کسی که وقتی با مردم داد و ستدی دارد در حق آن‌ها ظلم نمی‌کند، اجحاف و خیانت نمی‌کند، وقتی با مردم گفت‌وگو می‌کند دروغ نمی‌گوید و وقتی به آن‌ها وعده می‌دهد خلف وعده نمی‌کند. چنین انسانی مروّتش کامل است و عدالتش آشکار، رفاقت با او واجب و غیبتش حرام است. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **الْعِدَّةُ دَيْنٌ، وَيَلُّ لِمَنْ وَعَدْتُمْ أَخْلَفَ، وَيَلُّ لِمَنْ وَعَدْتُمْ أَخْلَفَ.** کنز العمال ۱۰۴۱. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: وعده یک نوع بدهکاری است و وای بر کسی که وعده بدهد و سپس خلف وعده کند، وای بر او، وای بر او. * ویل نام چاهی است در جهنم و در فارسی می‌گوییم وای، خلاف وعده کردن گناهی است. در این حدیث سه مرتبه فرموده‌اند وای بر کسی که خلف وعده کند، ویل بر آن کسی که خلف وعده کند. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: **لَا تَعِدَنَّ عِدَّةً لَا تَتَّقُ مِنْ نَفْسِكَ بِإِجْزَائِهَا.** غررالحکم. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: هرگز به کسی وعده‌ای که اطمینانی از خود نسبت به وفای آن ندارید، ندهید. * در روایت آمده که مؤمن تا زمانی که وعده نداده حرّ و آزاد است اما وقتی وعده داد در گرو قرار می‌گیرد پس بهتر است وعده‌هایی که به وفاء آن اطمینان نداریم را متعهد نشویم. وعده ندادن جرم نیست، وفا نکردن جرم سنگینی است نمی‌دانم چرا بعضی نمی‌توانند واقعیت را ابراز کنند و همان اول بگویند نمی‌توانم، بدون آن که پشتوانه‌ای داشته باشند به این و آن وعده‌های سرگردان می‌دهند و بعد در وقت وفا دچار هیجان و هراس و دروغ‌گویی می‌شوند! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **عِدَّةُ الْمُؤْمِنِ نَذْرٌ لَا كَفَّارَةَ لَهُ.** بحار ۷۵/۹۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: وعده مؤمن نذری است که هیچ کفاره‌ای ندارد (جز وفا کردن به آن). * وقتی انسان وعده می‌دهد یک دل یا چندین دل و چشم را منتظر و امیدوار می‌کند، پیوسته در انتظارند تا ما به وعده‌ای که داده‌ایم وفا کنیم. این اخلاق خدایی است که هرگز هیچ وعده‌ای را خلاف نمی‌کند و امیدواران به وعده را ناامید نمی‌کند. مؤمن باید اخلاق خدایی داشته باشد و به وعده‌اش وفا کند. نذر به چیزی می‌گویند که ما بر خودمان واجب کرده‌ایم و خدا هم تصدیق نموده و انجامش لازم شده است. قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: **إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ لِلشَّرِّ أَقْفَالًا وَ جَعَلَ مَفَاتِيحَ تِلْكَ الْأَقْفَالِ الشَّرَابَ وَ شَرُّ مِنَ الشَّرَابِ الْكَذِبُ.** وسایل ۱۷/۲۶۳. ترجمه حدیث حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: مسلماً خدا برای همه بدی‌ها قفل‌هایی قرار داده و کلید آن‌ها را شراب قرار داده و بدتر از شراب دروغ است. * ارتباط بین گناهان خود یک حکمتی است که هر کسی از آن مطلع نیست! بعضی از گناهان مانند میکرب سرطانی کارخانه تولید گناه می‌باشند و حالت ریشه دارند، ام‌الفسادند. دروغ مادر و ریشه گناهان دیگر است و با دروغ گفتن راه همه گناهان به روی انسان باز می‌شود، خواه ناخواه در پی دروغ گفتن گناهان دیگر یکی پس از دیگری می‌آیند و انسان را بیچاره و آلوده می‌کنند! کلید همه شرارت‌ها شراب‌خواری است، در روایتی از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمودند: اگر یک قطره شراب در میان چاه آبی بیفتد و از آب آن چاه یک صحرا را سیراب کنند، اگر گله گوسفندی از آن صحرا عبور کند من از گوشت آن گله گوسفند نمی‌خورم!! اینک توجه فرمایید که چه قدر شراب می‌تواند خطرناک باشد، باز هم امام صادق علیه السلام می‌فرماید دروغ از شراب‌خواری بدتر است! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ، إِنَّ التَّجَارَ يُبْعَثُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فُجَارًا، إِلَّا مَنْ اتَّقَى اللَّهَ وَ بَرَّ وَ صَدَقَ.** کنز العمال ۹۴۳۷. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ای جماعت و گروه تجّار، همه تاجران در روز قیامت فاجر محشور می‌شوند الا کسانی که پرهیزکار و نیکوکار و راست گفتار باشند. * بعضی از شغل‌ها به گونه‌ای تنظیم شده که پیوسته انسان باید با مردم گفت‌وگو، داد و ستد، وعده و عهد داشته باشد، در نتیجه بیش از دیگران در معرض دروغ، اشتباه‌کاری، خلف وعده و... می‌باشد. اگر انسان خودش را متعهد به صدق و راستی نکند پایان کار به جای تاجر، فاجر می‌شود! قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: **ثَلَاثَةٌ يُدْخِلُهُمُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بَغَيْرِ حِسَابٍ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَ تَاجِرٌ صَدُوقٌ، وَ شَيْخٌ أَفْنَى عُمْرَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ.** بحار ۱۰۳/۹۸/۳۲. ترجمه حدیث حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: سه کس را خداوند بدون حساب وارد بهشت می‌کند: پیشوای عادل، تاجر راستگو و

باصداقت، پیرمردی که عمرش را در پیروی از خدا صرف کرده باشد. * خوشا به حال آن مردان خدا که این دنیا آن‌ها را نتوانست فریب بدهد، با یک زندگی سالم، سعادت دنیا و آخرت را به دست آورند! اگر امامت و پیشوایی داشتند به عدالت رفتار کردند، اگر به تجارت مشغول شدند، با صدق و راستی و درستی رفتار کردند و از دروغ و خیانت دوری نمودند، و اگر به پیری افتادند، عمری را نیز در راه اطاعت و پیروی دستورات الهی صرف کردند. خدای متعال با این‌ها چگونه رفتار می‌کند؟ طبق این حدیث هر سه گروه بدون حساب و گرفتاری‌های قیامت وارد بهشت می‌شوند! گواری وجودشان باد. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **الْأَتَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشُّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ**. کنز العمال ۹۲۱۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: تاجر امانت‌دار که خیانت نکند و راستگو باشد و مسلمان، در روز قیامت با شهداء خواهد بود. * در بین مؤمنین و مؤمناتی که از دنیا می‌روند عزیزترین همه شهداء هستند و در قیامت خدای متعال مقام آن‌ها را برتر از همه قرار داده است. اما غیر از مجاهدین در صحنه نبرد و شهادت جسم انسان کارهایی در این دنیا هست که اگر انجام دهیم ما را در ردیف شهداء قلمداد می‌کنند، تاجر مسلمانی که امانت‌دار است و از هر گونه خیانت و دروغی پرهیز می‌کند، کارش عبادت و مجاهده است و عمرش را در این راه صرف کرده وقتی از دنیا رفت در ردیف شهداء است. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **الْأَتَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ**. الدر المنثور ۲/۴۹۵. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: تاجر راستگوی امین همراه انبیاء و صدیقین و شهداء خواهد بود. * سبحان الله از این حدیث، می‌گویند: تاجر راستگویی که خیانت نمی‌کند، با انبیاء و صدیقین و شهداء همراه خواهد شد؟! این سه گروه انبیاء، صدیقین و شهداء در تمام آیات و روایات به عنوان محترم‌ترین گروه‌ها نزد خدا شمرده شده‌اند، و تاجر امین با این‌ها خواهد بود. زیرا که با آن‌ها سنخیت و شباهت پیدا کرده است. آن سه گروه پیوسته خیرخواه خلق، امین دین خدا در بین مردم و مجاهد فی سبیل الله هستند. تاجر راستگوی امین هم چنین آثاری در اجتماع دارد. باعث خیر و رحمت برای مردم است، سرمشق دیگران و الگوی آیندگان است و با هوای نفس و حب دنیا و حرص دنیا مبارزه می‌کند. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **مَنْ غَشَّ مُسْلِمًا فِي شَرَاءٍ أَوْ بَيْعٍ فَلَيْسَ مِنَّا وَ يُحْشَرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الْيَهُودِ لِأَنَّهُمْ أَغْشُوا الْخَلْقَ لِلْمُسْلِمِينَ**. امالی الصدوق ۳۴۹. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس در معامله با مسلمان خیانت و تقلب کند از ما نیست و روز قیامت با یهود محشور می‌شود زیرا که یهودیان خیانت‌کارترین مردم در مورد مسلمانانند. * از دیرزمان گروهی که در این دنیا در حق مسلمانان پیوسته خیانت می‌کردند، و در جنگ و صلح در حق آن‌ها نیرنگ‌بازی و حيله‌گیری داشته، و دارند، قوم یهود می‌باشند؛ و در قرآن از این‌ها به عنوان دشمنان سرسخت مسلمین یاد شده که هرگز دست از دشمنی با مسلمانان برنمی‌دارند، مگر آن که مسلمانان بروند یهودی بشوند و دین باطل آن‌ها را بپذیرند!! در این حدیث شریف افراد خیانت‌پیشه در حق مسلمین را در شمار یهودیان قلمداد کرده زیرا که آن‌ها نیز کار یهود را انجام می‌دهند. و در روایتی صریحاً رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: جزء مسلمانان نیست کسی که نسبت به مسلمین حيله و نیرنگ بزند. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: **شَرُّ النَّاسِ مَنْ يُغَشُّ النَّاسَ**. غررالحکم ۵۶۷۷. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: بدترین افراد کسی است که مردم را فریب داده و تقلب و غش با آن‌ها معامله کند. * راستی بدترین مردم نزد خدا چه کسانی هستند! بزرگ‌ترین افتخار هر کسی این است که نزد خدا عزیز و محبوب باشد. خدای متعال وقتی عده‌ای را در قرآن تعریف می‌کند نهایتاً به آن‌ها اظهار محبت و دوستی می‌کند و پیام می‌دهد که من این افراد را دوست دارم، یا این افراد نزد من گرامی‌ترین هستند، مانند متقین که سه مرتبه در قرآن فرموده: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ**، یعنی بدانید (مسلماً خدا پرهیزکاران را دوست دارد)، و فرموده: **إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ**، (گرامی‌ترین و محترم‌ترین شما نزد خدا با تقوی‌ترین شماست). پناه بر خدای تعالی که عده‌ای بدترین مردم معرفی شده‌اند! چه کسانی؟ آنان که در تعامل و داد و ستد با مردم خیانت و تقلب و نیرنگ بازی می‌کنند!!

قال الإمام علي عليه السلام: العُشُوشُ لِسَانُهُ حُلُوٌّ وَ قَلْبُهُ مُرٌّ. غررالحكم ۱۵۷۵. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: متقلب زبانش شیرین اما دلش تلخ است! * چرب‌زبانی و شیرین‌بینی یکی از علائم افراد متقلب دغل‌باز است که سعی می‌کنند با بکار گرفتن حرف‌های گرم و گیرا وعده‌های دور و نزدیک طرف مقابل را فریب بدهند. اتفاقاً این حربه مؤثر واقع می‌شود، و معمولاً مردم به ظاهر افراد نگاه می‌کنند و سخنان آن‌ها را ملاک قرار می‌دهند. خدای متعال بصیرت و آگاهی نصیب فرماید تا بدانیم که دل‌های افراد متقلب چقدر تلخ و زشت است. قال رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ غَشَّ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ نَزَعَ اللَّهُ عَنْهُ بَرَكَهَ رِزْقِهِ وَ أَفْسَدَ عَلَيْهِ مَعِيشَتَهُ وَ وَكَلَهُ إِلَى نَفْسِهِ. بحار ۷۶/۳۶۵/۲۰. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که نسبت به برادر مسلمان خود خیانت و تقلب کند خدا برکت روزیش را از او برمی‌دارد و زندگی‌اش را تباه می‌کند و او را به خودش واگذار می‌کند. * در این حدیث آقا رسول الله صلی الله علیه و آله فرموده‌اند: افراد متقلب که به برادران مسلمان خود احترام نمی‌کنند و حق آن‌ها را رعایت نمی‌کنند خدای متعال که بر هر کار قادر و از احوال همه آگاه و نسبت به مؤمنین مهربان است، چنین افرادی را به خودشان واگذار نموده و برکت را از روزی‌شان برداشته و زندگی‌شان را بر هم می‌زند. بسیاری از اوقات که گرفتاری‌ها ما را محاصره می‌کنند! نمی‌دانیم علت چیست؟ قرآن می‌فرماید: «ما اصابکم من مصیبه فبما کسبت ایدکم و یعفو عن کثیر». یعنی هر چه مصیبت به شما می‌رسد به خاطر کارهایی است که انجام می‌دهید (گناہانی که از شما صادر می‌شود) در حالی که خدای متعال بسیاری از آن‌ها را نادیده گرفته و می‌بخشد!! قال الإمام علي عليه السلام: مِنْ عَلَامَةِ الشُّقَاءِ غَشُّ الصَّدِيقِ. غررالحكم ۹۲۹۷. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: یکی از علائم بدبختی تقلب کردن در حق دوست و رفیق است. * صدیق به دوست صمیمی گفته می‌شود، وای بر کسی که آن قدر فریب دنیا را خورده که حتی به نزدیک‌ترین دوستانش که صددرصد به او اطمینان کرده‌اند نیز رحم نمی‌کند و در مقام داد و ستد و رفت و آمدها یک رنگ و یک‌دل نیست. حضرت می‌فرماید: این علامت سیه‌روزی و بدبختی است. قال الکاظم عليه السلام: إِنَّ التَّبِعَ فِي الضَّلَالِ غِشٌّ وَ العِشُّ لَا يَحِلُّ. من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۲۷۱. ترجمه حدیث حضرت امام کاظم علیه السلام فرمودند: یعنی معامله کردن در سایه تقلب است چون باعث می‌شود مشتری جنس را خوب نبیند و معامله تقلبی حلال نمی‌باشد. * آن قدر مسأله حساس است که در مقام خرید و فروش اجناس امام علیه السلام می‌فرماید: در تاریکی معامله صحیح نیست چرا که خریدار نمی‌تواند زشت و زیبایی و عیب و کمال جنس را تشخیص بدهد و این نوعی غش در معامله می‌شود و باطل و حرام است. متأسفانه گاهی ما به دست خودمان سایه و سرپوشی درست کرده و نمی‌گذاریم مشتری با اطلاع کافی خرید کند و گاه با روغن کاری و ظاهرسازی و چراغ‌های رنگارنگ اجناس کم‌ارزش را جلوه می‌دهیم تا مشتریان فریفته شده و آن‌ها را خریداری کنند! خیلی فاصله است بین این حدیث با عمل کرد ما! قال الله تعالى يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَ الرَّسُولَ وَ تَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ. الأنفال ۲۷. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: ای کسانی که ایمان آورده‌اید به خدا و رسول خدا خیانت نکنید (احکام خدا و رسولش را رعایت کنید) و در امانت‌هایتان خیانت نکنید در حالی که می‌دانید. * خیانت در امانت بر خلاف دین خدا و رسول خدا و گناه بزرگی است، گاهی مال مردم، گاهی آبروی مردم، گاهی اسرار مردم، گاه عیوب مردم، گاه نوامیس مردم و گاه دین مردم نزد ما امانت است! دستور صریح و روشن خداست که به امانت‌ها نباید خیانت شود. تمام ادیان آسمانی، تمام پیامبران الهی، تمام اولیاء و خوبان خدا بلکه تمام عقل‌های سالم همه انسان‌ها می‌گویند خیانت در امانت محکوم است. خیانت در امانت‌های مردم خیانت به خدا و رسول خداست. چرا؟ زیرا که تمام افرادی که به ما اعتماد کرده‌اند و نزد ما امانتی دارند به اعتبار این که ما رعایت خدا و دین خدا را می‌کنیم، رعایت فرمان رسول خدا را می‌کنیم و به آن‌ها خیانت نمی‌کنیم اطمینان کرده‌اند، با خیانت در امانت‌ها معلوم می‌شود ما پنهان از صاحبان امانت اما در محضر خدا و رسول خدا که پیوسته شاهد ما هستند به آنان خیانت کرده و حرمت خدا و رسول خدا و حق بندگان خدا را رعایت نکرده‌ایم، پناه بر خدا از چنین گناه بزرگی!!

قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا ظَهَرَتِ الْخِيَانَاتُ إِزْتَفَعَتِ الْبِرَّكَاتُ. غررالحکم. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: زمانی که خیانت زیاد و علنی می‌شود برکت‌ها از بین می‌روند. * برکت یعنی فایده‌های زیادی که اموال می‌توان داشته باشند و کارهای دنیایی و آخرتی انسان را به خوبی اداره کنند و به اصطلاح استفاده بهینه داشته باشند و آفت و خطر و ضایعات برای آن‌ها پیش نیاید! و در زمین و آسمان خدای متعال نیز نعمت‌هایی قرار داده که می‌توانند مایه خیر و سعادت و خوشبختی باشند و می‌توانند خطر آفرین و حادثه‌ساز و مرگبار باشند، مثلاً باران تبدیل به سیل شود، باد تبدیل به توفان گردد، تگرگ‌های درشت بیارد و همه محصولات را از بین ببرد! زمین رانش و زلزله پیدا کند و خشک و کویر و نم‌کزار شود. این‌ها وقتی می‌شوند که ما خیانت‌ها و ظلم و ستم در حق یکدیگر را رواج بدهیم و از اجحاف و گران‌فروشی و غش در معامله پرهیز نکنیم، آن وقت هم اموالمان استفاده لازم را به ما نمی‌رسانند و هم آفت‌ها و خطرهای زمینی و آسمانی نعمت‌ها را تبدیل به نعمت و عذاب می‌کنند!! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: رَأْسُ النُّفَاقِ الْخِيَانَةُ، رَأْسُ الْكُفْرِ الْخِيَانَةُ. غررالحکم ۵۲۲۷ - ۵۲۶۰. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: سرآمد نفاق و دورویی خیانت است و سرآمد کفر نیز خیانت است!! * خیانت ممکن است گاهی در حق مال و جان و آبرو یا نوامیس مردم باشد گاهی در حق خدا و رسول و اولیاء خدا و گاهی در حق دین خدا و احکام الهی. در این روایت می‌فرماید که ریشه نفاق یعنی دو رویی و بی‌ایمانی خیانت است و ریشه کفر و انکار خدا و دین خدا نیز خیانت است. و می‌توان گفت که خیانت به دیگران بزرگ‌ترین جلوه کفر و نفاق است! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَرْبَعٌ لَا تَدْخُلُ بَيْتًا وَاحِدَةً مِنْهُنَّ إِلَّا خَرِبَ وَ لَمْ يَعْمُرْ بِالْبِرِّكَاتِ: الْخِيَانَةُ، وَ السَّرْفَةُ، وَ شُرْبُ الْخَمْرِ، وَ الزُّنَا. امالی الصدوق ۳۲۵/۱۳. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: چهار چیز است که هر کدام از آن‌ها وارد خانه‌ای شود آن را خراب می‌کند، و هیچ برکتی در آن نمی‌باشد، خیانت، دزدی، شراب نوشیدن و زنا کردن. * آبادی و صفای هر خانه‌ای به برکت‌ها و الطاف الهی است. خانه‌ای که در آن خیانت باشد، یعنی اهل آن خانه به یکدیگر و یا در حق مردم و در حق خدا و دین خدا خیانت بکنند خراب می‌شود یعنی آن لطف و رحمت‌ها قطع می‌شود و آسایش و آرامش از دست می‌رود. هم چنین اگر در خانه‌ای دزدی باشد و یا شراب‌خواری و یا زنا و اعمال منافی عفت باشد این خانه خراب خواهد شد. آسایش و راحتی، رشد و کمال، همه و همه می‌روند و به جای آن‌ها کینه‌توزی، داد و فریاد، درد و رنج، غم و غصه، فراق و جدایی، فلاکت و بدبختی همه و همه می‌آیند. قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ثَلَاثَةٌ لَا عُدْرَةَ لَأَحَدٍ فِيهَا، أَدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبِرِّ وَ الْفَاجِرِ وَ الْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِلْبِرِّ وَ الْفَاجِرِ، وَ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ بَرِّينَ كَانَا أَوْ فَاجِرِينَ. کافی ۵ / ۱۳۲. ترجمه حدیث حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: سه مطلب است که هیچ کس در ترک آن‌ها رخصتی ندارد، اداء امانت به خوب و بد مردم، وفاء به عهد نسبت به خوب و بد مردم، و خوبی نسبت به پدر و مادر خواه آن‌ها خوب باشند یا بد باشند! * بعضی از دستورات از جامعیت خاصی برخوردارند و در هر مکان و زمان و شرایطی نافذ، و راه‌گریز ندارند مانند این سه قانون: ۱ - اداء امانت، یعنی سالم و سروقت و کامل بازگرداندن امانت‌ها هر چه باشد و به هر که باشد. ۲ - وفاء به عهد و پیمان به طور کامل و دقیق هر چه باشد با هر که باشد. ۳ - احسان و خوبی بر پدر و مادر، چه پدر و مادر خوب یا پدر و مادر بدی باشند. تنها چیزی که می‌شود از این سه قانون منها کرد کارهایی است که بر خلاف شرع مقدس باشد و الا هیچ راه‌گریز دیگری ندارند. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَقْرَبُكُمْ عَدَاً مِنِّي فِي الْمَوْقِفِ أَصْدَقُكُمْ لِلْحَدِيثِ وَ أَدَاكُمْ لِلْأَمَانَةِ وَ أَوْفَاكُمْ بِالْعَهْدِ وَ أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَ أَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ. بحار ج ۷۵/۹۴. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: فردای قیامت در ایستگاه قیامت نزدیک‌ترین شما به من راستگوترین شماست و آنان که از همه در اداء امانت و وفاء به عهد و پیمان پیشتازترند و آنان که خوش‌اخلاق‌تر، و نزدیک‌ترین شما به مردم‌اند! * چه قدر حدیث زیبا و دلربایی است. آقا رسول الله صلی الله علیه و آله وعده داده که در قیامت هر که می‌خواهد از همه به من نزدیک‌تر باشد. ۱ - در راستگویی باید سرآمد همگان باشد مانند حضرت اباذر (ره). ۲ - در امانت‌داری بر دیگران سبقت گیرد. امام سجاده علیه السلام فرمودند: اگر شمشیری که با آن پدرم را شهید کردند نزد من به امانت بگذارند سالم به صاحبش باز می‌گردانم. ۳ - از دیگران

نسبت به عهد و پیمان وفادارتر باشد ۴- از همگان در همه جا خوش اخلاق تر باشد، یعنی صفات نیکو، کردار نیکو داشته باشد. ۵- نسبت به مردم از همه مهربان‌تر و خیرخواه‌تر باشد، از آن‌ها دل‌جویی و تفقد و همدردی داشته باشد. قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ إِسْتَيْوَجَرَ عَلَيَّ عَمَلٍ فَأَفْسَدَهُ وَ اسْتَهْلَكَهُ ضَمِنَ. مستدرک الوسائل ۱۴/۳۷/۱۶۰۳۹. ترجمه حدیث حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: هر که اجیر شود برای کاری و آن کار را خراب کند و از بین ببرد، ضامن است (و باید خسارت بدهد). * از این حدیث معلوم می‌شود اگر کسی در انجام وظیفه‌ای که به عهده گرفته کوتاهی کند و در نتیجه خسارتی وارد شود، مدیون و مسؤول خواهد بود و کم توجهی و غفلت کردن در انجام کارها بهانه پذیرفته‌ای نیست. البته اگر کسی فراموش کند یا مطلبی را متوجه نباشد و نداند و خسارتی خود به خود وارد شود آن گاه می‌شود گفت که مدیون و مسؤول نیست. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ:

احادیث (۱۰)

عَلَى الْيَدِ مَا أَخَذْتَ حَتَّى تُؤَدِّيَهُ. مستدرک الوسائل ۱۷/۸۸/۲۰۸۱۹. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر دستی که مالی به آن سپرده می‌شود، ضامن است تا به صاحبش برساند. * در هر صورت انسان باید مانند مال خودش بلکه بهتر و دقیق‌تر از اموال و امانت‌های دیگران مراقبت کند چرا که اجازه نداریم ما بیهوده مال خودمان یا مال دیگران را تلف کنیم. و اگر مالی از دیگران برداشتیم مدیون و مسؤول هستیم تا وقتی که سالم و کامل به صاحبش برگردانیم. حتی اگر مثلاً چیزی در بین راه و کوچه پیدا کردی که مالیت دارد و دست زدی باید آن را ببری و مدت یک سال در نزدیک‌ترین مسجد محل اعلان کنی که اگر صاحبش پیدا شد چه بهتر و الا باید آن چیز را از طرف صاحبش صدقه بدهی! قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ وَ لِيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ. البقرة ۲۸۳. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: هنگامی که بعضی از شما دیگری را امین شمرده و امانتی نزد او می‌گذارد پس باید امانت را به صاحبش مسلماً برگرداند و در این رابطه تقوای الهی را رعایت کند. * یکی از شرایط کامل شدن تقوی امانت‌داری است، حفظ امانت‌های دیگران است. کسی که نسبت به نگهداری امانت مردم بی‌توجهی کند علامت کم تقوایی یا بی‌تقوایی او است. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ مَا كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ. المعجم الصغیر، ج ۲، ص ۱۳۳. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: روح مؤمن (در برزخ) گرفتار و در قید و بند است تا وقتی که دین و بدهکاری دارد. * حق مردم چیزی نیست که با توبه کردن آمرزیده شود باید آن را ادا کنیم تا صاحب حق بر ما حلال کند و الا تا روز قیامت در گرو آن دین خواهیم بود و قیامت هم در میزان عمل باید پاسخ‌گوی حق دیگران باشیم. هر انسانی در گرو حق و دین است، «کل نفس بما کسبت رهین»، هر کسی در گرو کارهای خودش می‌باشد. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِيَّاكُمْ وَالِدَيْنَ، فَإِنَّهُ هَمٌّ بِاللَّيْلِ وَ ذُلٌّ بِالنَّهَارِ. البحار ۱۰۳/۱۴۱/۴. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بر شما باد که از قرض کردن دوری کنید چرا که قرض شب‌ها مایه غصه و روزها مایه ذلت و خواری است. * منطلق انبیاء و اولیا این است که تا می‌شود انسان از قرض و بدهی به دیگران خود را حفظ کند و مدیون مردم نباشد. چرا که اگر هیچ عارضه‌ای نداشته باشد لااقل مایه غم و غصه و خفت و خواری است. البته قرض الحسنه گرفتن در جایی که لازم باشد و چاره‌ای نباشد یک روش پذیرفته شده نزد خدا و اولیاء خداست. امام صادق علیه السلام فرمودند: جَدَمَ رَسُولِ خِداصَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ از دنیا رفت در حالی که بدهکاری داشت، همچنین علی علیه السلام و امام حسن و امام حسین علیه السلام. (۱۵) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَضْيَانُفٌ لَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ، مِنْهُمْ مَنْ أَدَانَ رَجُلًا- دَيْنًا إِلَى أَجَلٍ فَلَمْ يَكْتُبْ عَلَيْهِ كِتَابًا وَ لَمْ يَشْهَدْ عَلَيْهِ شُهُودًا. البحار ج ۱/۳۰۱/۱۰۴. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بعضی افرادند که دعایشان مستجاب نمی‌شود من جمله کسی که قرض الحسنه‌ای بدهد برای مدت معینی اما آن را ننویسد و شاهدی بر آن نگیرد. * بعضی از کارها به نظر ساده می‌رسد، اما پیش خدای متعال بزرگ و مهم است او خیر و صلاح انسان و جهان را می‌داند لازم دانسته که برادران ایمانی در داد و ستدها سند مکتوب کنند یا شاهد بگیرند تا از

مشکلات بعدی، فتنه‌ها، قطع رحم‌ها و بر هم خوردن دوستی‌ها و... در امان باشند. در سوره بقره آیه ۲۸۲ فرموده: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِعَدِيٍّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَمَا كُتِبُوا». ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هنگامی که در بین خودتان قرض الحسنه‌ای رد و بدل می‌کنید تا یک زمان مشخص حتماً آن را بنویسید. قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلْتُرَاقُ ثَلَاثَةٌ: مَانِعُ الزَّكَاةِ وَ مَشِيحِلُ مَهْوَرِ النِّسَاءِ وَ كَذَلِكَ مَنْ اسْتَبَدَّ دَيْنًا لَمْ يَتَّوَقَّضْهُ. وسایل ۱۸/۵۲۲. ترجمه حدیث حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: دزدان سه دسته‌اند: آنان که زکات نمی‌دهند و آنان که مهریه زن‌ها را بر خود حلال کرده و نمی‌پردازند و هم چنین کسانی که قرض می‌کنند و نیت بازپرداختش را ندارند. * آنان که زکوة نمی‌دهند از بیت‌المال می‌دزدند که مال عدّه زیادی از فقرا است. آنان که مهریه زنان را پرداخت نمی‌کنند لطمه به کانون گرم و باصفا و حلال خانواده می‌زنند و نظام ارزشمند آن را بر هم می‌ریزند و دیگران را هم به هول و هراس می‌اندازند. کار در آینده برای آنان سخت‌تر می‌شود! و آنان که دیون خود را ادا نمی‌کنند به حکم خدا خیانت کرده‌اند خدای متعال مردم را تشویق فرموده که به یکدیگر قرض الحسنه بدهند و از خیرات و برکات آن بهره‌مند شوند و پاداش‌های دنیوی و اخروی دریافت کنند. با چنین تخلفاتی راه این خیر بسته می‌شود و کسانی که تاکنون قرض الحسنه می‌دادند از این به بعد از ترس آن که مالشان از بین برود این کار خیر را ترک می‌کنند و زمینه مشکلات، دروغ و دغل‌ها و... فراهم می‌شود. قَالَ اللَّهُ تَعَالَىٰ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ. حدید ۱۱. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: کیست آن کس که به خدا وامی نیکو دهد تا برایش دو چندان گرداند و برای او نیز پاداش خوبی باشد. * از آیه شریفه استفاده می‌شود که قرض الحسنه دادن به مؤمنین در حکم قرض دادن به خدای متعال است، که در آن صورت هم اجر دنیوی دارد که مالش را خدا زیاد می‌کند و هم از پاداش کریمانه خدا در آخرت برخوردار می‌شود. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَثْرَةُ الدَّيْنِ تَصِيْرُ الصَّادِقِ كَاذِبًا وَ الْمُنْجِرُ مُخْلِفًا. غررالحکم ۷۱۰۵. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: وقتی قرض زیاد شد، آدم راستگو را دروغگو و خوش وعده را به خلاف وادار می‌کند! * حتی الامکان باید سعی کنیم خرجمان به اندازه دخل باشد، هزینه به اندازه درآمد تنظیم شود. امام باقر علیه السلام فرمودند تمام کمال انسان در سه چیز است صبر و بردباری در مشکلات و مصائب، فهم و درک درست دین خدا، و تنظیم امورات زندگی دنیا. در غیر این صورت مجبور می‌شویم بیش از حد قرض کنیم و نتوانیم به موقع آن‌ها را پرداخت نماییم و قهراً به دروغ و خلف وعده آلوده گردیم. آمال و آرزوهای طولانی، هوس و هوس و تجملات و فخرفروشی و خودنمایی انسان‌ها را وادار می‌کند که از هر جا شده قرض کنند و این هوس‌ها را سر و سامان بدهند و هر چه زودتر به همه چیز برسند اما، خیلی زود به بن‌بست گرفتار شده و سرشکسته و درمانده می‌شوند!! قَالَ اللَّهُ تَعَالَىٰ وَ إِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَ أَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ. بقره ۲۸۰. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: و اگر بدهکارتان تنگدست باشد پس تا (هنگام) گشایش، مهلتی (به او بدهید) و (اگر به راستی قدرت پرداخت ندارد) بخشیدن آن برای شما بهتر است، اگر بدانید. * یکی از آداب قرض الحسنه این است که وقتی بدهکار نتوانست به موقع قرضش را اداء کند صبر کنیم تا توان و تمکنی برایش حاصل شود. یکی از حکمت‌های قرض الحسنه دادن و گرفتن حفظ آبروی افراد است، بی‌صبری کردن در هنگام دریافت سبب ناراحتی و مشکلات و آبروریزی می‌شود، و اصل حکمت قرض الحسنه زیر سؤال می‌رود. امام صادق علیه السلام فرمودند: بر حذر باشید از فشار آوردن بر برادران دینی در مقام طلبکاری، زیرا جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله نهی کرد از این کار و فرمود: نباید مسلمان چنین کاری کند و هر بستانکاری که طرف خود را مهلت دهد، روزی که سایه‌ای (پناهی) غیر از سایه خدا نیست او در سایه (پناه) خدا است. رسول الله صلی الله علیه و آله در ضمن حدیثی فرمودند: هم چنان که حلال نیست با وجود قدرت بر پرداخت در پرداختن مال مردم سهل‌انگاری کردن، حلال نیست بر بستانکار فشار آوردن! (۱۶) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَقْرَضَ مُؤْمِنًا قَرْضًا يَنْتَظِرُ بِهِ مَيْسَرَهُ كَانَ مَالُهُ فِي زَكَاةٍ، وَ كَانَ هُوَ فِي صِيْلَةٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّىٰ تُؤَدِّيَهُ إِلَيْهِ. ثواب الاعمال ۱۶۶. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که به مؤمنی قرض بدهد و منتظر شود تا او بتواند بازپرداخت کند، مانند

آن است که مالش را به زکات داده باشد و پیوسته فرشتگان بر او درود می‌فرستند تا آن مؤمن بتواند بازپرداخت نماید. * هر کس هر جا برای خدا حکمی از احکام الهی را بر گردن می‌گیرد و به پای آن صبر می‌کند، خدای متعال «لا یضیع اجر المحسنین» اجر و پاداش نیکوکاران را ضایع نمی‌کند. تا مدتی که به خاطر خدا به پای بدهکار خودت صبر می‌کنی مانند آن است که مالت را بابت زکات داده‌ای به فقرا و فرشتگان بر تو درود می‌فرستند. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ... وَ مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا، وَ يَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ... الطلاق ۳. ترجمه آیه خدای متعال در قرآن فرموده: و هر کس نسبت به (دستورات) خدا اهل رعایت و پرهیزکاری باشد، خدا راه‌هایی (از مشکلات) را برایش فراهم می‌کند و از جایی که گمان ندارد برایش روزی می‌رساند و هر کس بر خدا توکل کند خداوند او را کفایت خواهد کرد. * خدایا توفیق و معرفتی عطا کن تا ما بتوانیم وعده‌های تو را باور کنیم؛ چرا که هیچ کس مانند تو صادق‌الوعد نیست. تو هیچ‌گونه وعده‌ای را تخلف نکرده و نمی‌کنی، و یقیناً آن‌چه را فرموده‌ای دقیق و درست است. در این آیه شریفه خدای متعال وعده قطعی داده که هر کس پرهیزکار باشد، یعنی امر و نهی خدا را اطاعت کند خداوند در کار او گشایش قرار داده و از راه‌هایی که حتی گمانش را نمی‌کرد به او روزی می‌دهد، و این قاعده کلی و حتمی است که هر کس بر خدا اعتماد و توکل کند، خداوند او را کفایت خواهد کرد و محتاج خلق نخواهد شد. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا يَجِدُ عَيْدُ طَعْمِ الْإِيمَانِ حَتَّى يَعْلَمَ إِنَّمَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ وَإِنَّ مَا أَخْطَأَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ، وَإِنَّ الضَّارَّ النَّافِعَ هُوَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. بحار ۷۰/۱۵۴. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: هیچ بنده‌ای مزه ایمان را نمی‌چشد مگر برسد به جایی که علم داشته باشد که آن‌چه از (بلا یا نعمت) به او رسیده قطعی بوده و مسلماً می‌رسیده و آن‌چه به او نرسیده قطعاً نمی‌رسیده و بداند که نفع و ضررها به دست خداست (و آن‌چه رسیده و نرسیده همه به اذن و قدرت الهی بوده و هست). * ایمان به خدا طعم بسیار شیرین و لذت‌بخشی دارد، امّا وقتی این طعم را می‌چشیم که معرفتی حاصل شده باشد، و بدانیم که همه کارها به دست خداست، و ما هیچ کاره‌ایم. اگر بدانیم که آن‌چه باید بما برسد طبق تقسیمات و مقدرات خدا حتماً و بدون شک خواهد رسید، و آن‌چه نباید برسد یقیناً نخواهد رسید، و تمام ضررها و منفعت‌ها به دست خداست، شاهرگ‌های اصلی تمامی خلقت و جهان هستی به دست خداست، و تنها قسمت اندکی از آن به دست بشر داده شده و آن هم با این همه قید و شرط و... آن وقت است که دل به خدا و عطای او می‌بندیم، و از غصه دنیا آسوده شده و غم رفته‌ها و نیامده‌ها را نمی‌خوریم، و خلاصه از شر و شور دنیا راحت می‌شویم، و لذت ایمان به خدا را در کام خود احساس می‌کنیم. شرابی تلخ می‌خواهم که مردافکن بود زورش که تا لختی بیاسایم ز دنیا و شر و شورش

احادیث (۱۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ تَعْدُو حَمَاصًا وَ تَرُوحُ بِطَانًا. كنز العمال ۵۶۸۴. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اگر بر خدا توکل کنید چنان که باید، حتماً خدای متعال همان‌طور که رزق پرندگان را می‌رساند، صبح گرسنه بیرون می‌روند و شب سیر برمی‌گردند، رزق شما را هم خواهد رساند! * امثال پرندگان، چرندگان، ماهیان دریا و... زیادند که در تمام عمر اندوخته‌ای جز توکل بر خدا ندارند و با این سرمایه زندگی می‌کنند. سرمایه اعتماد و توکل بر خالق هستی که رزق را شخصاً به عهده گرفته و فرموده: «ما مِنْ دَائِيَةٍ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا». هیچ جنبنده‌ای نیست مگر این که روزیش به عهده من است. ما هم اگر بر خدا توکل کنیم این قدر غصه روزی خودمان و اهل و عیالمان را نخوریم و با این غصه‌های بی‌اساس زندگی را بر همه تلخ نکنیم، بلکه در عوض به شکر و عبادت و صفا و صمیمیت با همگان مشغول باشیم. خدای متعال بر سر وعده خود هست و روزی حلال و طیب را مقدر می‌فرماید. از ما حرکت سالم از او برکات کافی. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ انْقَطَعَ إِلَيَّ كَفَاهُ اللَّهُ كُلَّ مَوْؤَنَةٍ وَ مَنْ انْقَطَعَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَ كَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهَا. بحار

۷۷/۱۷۸. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس از دیگران قطع طمع کرده و تنها به خدا تکیه کند خداوند همه مخارج او را کفایت می‌کند و هر که به دنیا امید ببندد خداوند او را به دنیا وا می‌گذارد. * شرک ورزیدن به خدا، گناه بسیار بزرگی است و در قرآن خدای متعال از آن به عنوان بزرگ‌ترین ظلم نام برده و فرموده که این گناه آمرزیده نمی‌شود مگر کسی از شک برگردد و توبه کند. باید بدانیم که همیشه شرک به این نیست که ما به دو یا سه خدا عقیده داشته باشیم، بلکه شرک ورزیدن به خدا معانی و نمونه‌های زیادی دارد از آن جمله این که انسان باید در کارهایش به خدا توکل و اعتماد نماید و به فضل و رحمت و لطف او امیدوار باشد اما اگر خدا را فراموش کرده، دل از او بریده و به غیر خدا دل ببندد این خودش شرک ورزیدن به خداست. و در چنین شرایطی خداوند او را به بدترین عذاب دچار می‌کند یعنی او را به حال خودش واگذار نموده و به آن امید پوچ می‌سپارد. این عذاب نامش خذلان است و از بدترین عذاب‌ها است. بعضی هم به دنیا تکیه می‌کنند، و از دنیا و زر و زیور دنیا امید سعادت و نجات دارند، خدا هم آن‌ها را به دنیایشان واگذار می‌کند و صبح و شام ما می‌بینیم که دنیا با دلدادگانش چگونه عمل می‌کند. همه با سر و پای شکسته و با حسرت و اندوه بی‌فایده از بن بست دنیا برمی‌گردند!! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ تَفَاقَرَ إِفْتَقَرَ. هزار حدیث از پیامبر اعظم. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کسی خود را به فقیری بزند، فقیر می‌شود. * بعضی از مردم عادت کرده‌اند که در گفتار و کردارشان فقیرانه عمل کنند؛ مثلاً پیوسته سخن از نداری، قرض، درماندگی به زبان جاری می‌کنند. حتی زمانی که در جیب و منزل و بانک هم اندوخته دارد باز این حرف‌ها را می‌زنند، و در رفتارشان هم فقیرانه رفتار می‌کنند. این‌ها باید بدانند که اولاً یک عمر از ترس فقر، فقیر زندگی خواهند کرد، ثانیاً چنین افرادی اصولاً فقیر می‌شوند. چرا که به جای شکر و ذکر نعمت‌های الهی دائماً در گله‌مندی حرف زده‌اند، و در مصرف نعمت‌های الهی هم بخل ورزیده‌اند، نه خود خورده و نه به دیگران می‌دهند. و این حالت خود سبب فقر و تنگدستی می‌شود! و انسان منفور خدا و خلق خدا خواهد شد! قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ فِيمَا نَزَلَ بِهِ الْوَحْيُ مِنَ السَّمَاءِ: لَوْ أَنَّ لِإِبْنِ آدَمَ وَادِيَيْنِ يَسِيلَانِ ذَهَبًا وَفِضَّةً لَأَبْغَى إِلَيْهِمَا ثَالِثًا! يَا بَنَ آدَمَ إِنَّمَا بَطْنُكَ بَحْرٌ مِنَ الْبُحُورِ وَوَادٍ مِنَ الْأُودِيَةِ لَا يَمْلَأُهُ شَيْءٌ إِلَّا التَّرَابُ. من لا يحضره الفقيه ۴/۴۱۸. ترجمه حدیث حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: در بین آن چه از آسمان نازل شده این است که: اگر فرزند آدم دو بیابان طلا و نقره داشته باشد که مانند سیل جاری باشند باز در جست‌وجوی بیابان سومی از طلا و نقره است! ای فرزند آدم! شکم تو را که دریایی است از دریاها و بیابانی است از بیابان‌ها تنها خاک سیر و قانع می‌کند! * چه قدر خوب است که انسان خودش را بشناسد و بداند که این نفس آن قدر نسبت به دنیا حریص است که هیچ وقت نمی‌گوید بس است. حضرت علی علیه السلام فرمودند: کسی که خودش را شناسد هیچ چیز دیگر را نمی‌شناسد. «الْجَاهِلُ بِنَفْسِهِ جَاهِلٌ بِكُلِّ شَيْءٍ» (غررالحکم) راه شناخت نفس راهنمایی گرفتن از فرمایشات خدا و فرستادگان خداست، خدایی که ما را آفریده خوب می‌داند که این انسان در هر مسیری که خودش را رها کند، و تحت تعلیم و تربیت قرار نگیرد طغیان و سرکشی می‌کند، در جمع کردن مال و ثروت دنیا آن قدر اشتها دارد که هر چه به او بدهند باز چشمش به دنبال بقیه آن می‌گردد. تنها وقتی سیر می‌شود که خاک گور او را در بر بگیرد چرا که آن وقت متوجه می‌شود که دنیا و ثروت دنیا همه سایه موقت، و سرمایه کوتاه مدت و سلطنت زایلی بود که اینک در دست دیگران و بعد از مدتی باز به جمع دیگری واگذار می‌شود. ای کاش بشر قبل از رفتن به خانه قبر این حقیقت را خوب بفهمد و این قدر خودش را اسیر و فدای دنیای بی‌وفا نکند. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَصْلُ الشَّرِّهِ الطَّمَعُ وَالشَّرُّهُ أُسُّ كُلِّ شَرٍّ وَالْعِفَّةُ أُسُّ كُلِّ خَيْرٍ. غررالحکم. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: ریشه هوسرانی طمع است و هوسرانی اساس همه بدی‌هاست و عفت و خودداری از هوس اساس همه خوبی‌ها است. * در این کلام حکمت‌آمیز حضرت حقایقی را بیان کرده که کمتر کسی می‌تواند چنین موشکافی کند و اسرار نهان انسان‌ها را آشکار سازد! چرا انسان‌ها هوسران می‌شوند؟ به خاطر این که میل و رغبت بی‌جا و بی‌مورد خود را نسبت به مال و ناموس دیگران مهار نمی‌کنند. اگر انسان هوسران شد چه می‌شود؟ هوی و هوس انسان اندازه ندارد، حالت سیری ندارد، خسته

می‌شود، در مانده می‌شود، امّا سیر نمی‌شود. هم شعبه‌های زیادی دارد و هم عرض و طول زیادی! و اگر از چهارچوب احکام و دستورات دینی خارج شد هزاران گونه فساد و ظلم و تجاوز به بار می‌آورد. و دقیقاً مهار این هوس‌ها است که حالت عفت و خودداری آورده و خوبی‌های زیادی دارد که فرد و جامعه را شایسته و ارزشمند می‌کند. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْخَرِيصُ مُؤْتَمِعٌ فِي كَبِيرِ الذُّنُوبِ، وَلَا حَيَاءَ لِخَرِيصٍ، رَبُّ خَرِيصٍ قَتَلَهُ حِرْضُهُ وَالْخَرِيصُ مَتْعُوبٌ. غرر الحکم. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: انسان خریص در گناهان کبیره می‌افتد و حیائی برایش باقی نمی‌ماند و چه بسا که حرصش باعث قتلش می‌شود! و خریص پیوسته در زحمت است. * الله اکبر، این‌ها واقعیت‌هایی است از زندگی بشر که مولی امیرالمؤمنین علیه السلام برای ما بیان فرموده با دقت و تأمل آن را مطالعه کنیم و به خاطر بسپاریم. آدم‌های خریص برای رسیدن به آمال و آرزوهای طولانی مال و ثروت، هوی و هوس‌ها، چون به ناچار به هر دری می‌زنند و از هر راهی وارد می‌شوند و هیچ موانعی در کارهایشان ندارند، به طور طبیعی در گناهان کوچک و بزرگ خواهند افتاد. و کسی که مبتلا به گناهان شد شرم و حیا از وجودش رخت بر می‌بندد، یعنی از افتادن به گناهان بعدی هیچ هراس و خجالتی ندارد و بی‌باکانه به کارهای زشت بزرگ‌تری دست می‌زند و چه بسیار آدم‌های این چنینی که مانند کرم ابریشم یافته‌هایشان آن‌ها را به قتل می‌رساند، و همان مال و ثروت‌شان قاتل آن‌ها می‌شود. و این مطلب یقینی است که افراد خریص پیوسته در رنج و زحمت به سر می‌برند و از نعمت‌های به دست آمده نمی‌توانند درست استفاده کنند! پناه بر خدای عزیز! قَالَ الْإِمَامُ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: طُوبَى لِمَنْ ذَكَرَ الْمَعَادَ، وَعَمِلَ لِلْحِسَابِ، وَقَفَّعَ بِالْكَفَافِ وَرَضِيَ عَنِ اللَّهِ. نهج البلاغه کلمه ۴۴. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: خوشا به حال آن که به یاد آخرت باشد و برای روز حساب کاری بکند و به اندازه کفایت از روزی قانع باشد و نسبت به خدا خرسند و خشنود باشد! * یاد آخرت مربی ماست، اخلاق و اعمال ما را اصلاح می‌کند و یکی از راه‌های رشد معنوی انسان توجه و یادآوری عالم آخرت است، ما را وادار به کارهای شایسته می‌کند به طوری که اگر بخواهند از ما حساب بکشند آماده جواب باشیم. و یاد معاد ما را به مقدار کمی از نعمت‌های دنیا که زندگی ما را کفایت می‌کند راضی و خشنود می‌سازد چون یاد آخرت دنیا را در پیش چشم ما کم اعتبار می‌کند. اگر دنیا پیش ما مهم و بزرگ باشد پیوسته باید در فکر اصلاح و آبادی آن باشیم و در غم از دست رفته‌های آن و حسرت و آرزوی آیندگان آن بسوزیم و بسازیم. امّا یاد آخرت ما را از همه این غصه‌ها راحت می‌کند و به اندکی از نعمت خرسند و از خدای خودمان نیز راضی می‌شویم. مرتبه رضا بودن به رضای خدا درجه بالایی است از ایمان و معرفت و حالت شکر در قلب ما درست می‌کند. امّا حرص و توجه به دنیا باعث نارضایتی از خدا و کفران نعمت‌های دیگر می‌شود! قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ رَضِيَ مِنَ اللَّهِ بِالْيَسِيرِ مِنَ الْمَعَاشِ رَضِيَ اللَّهُ مِنْهُ بِالْيَسِيرِ مِنَ الْعَمَلِ. کافی ۲/۱۳۸/۳. ترجمه حدیث حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: هر که از خدا به زندگی ساده و اندکی خرسند و شاکر باشد خدای متعال هم از او به اندکی از عمل خرسند و خشنود خواهد شد. * در بعضی از روایات آمده که «فی حلالها حساب و فی حرامها عقاب» یعنی نعمت‌های دنیایی اگر حلال به دست آمده و صرف بشود، قیامت حساب دارند و اگر حرام به دست آمده و صرف بشوند در قیامت عقاب دارند. هر کسی به اندازه نعمت‌هایی که استفاده می‌کند شکرانه بدهکار می‌شود و نسبت به فقراء، زبردستان و... مسؤولیت دارد. امّا افرادی که به نعمت کم‌تری قانع می‌شوند و با زندگی ساده‌ای این عمر کوتاه را می‌گذرانند متقابلاً مسؤولیت کم‌تری دارند و با اندک شکرانه و عمل صالحی که انجام می‌دهند خدای متعال از آن‌ها راضی می‌شود. عجیب این است که اولیاء خدا معمولاً به نعمت‌ها و زندگی‌های بسیار ساده‌ای قناعت می‌کردند امّا اعمال صالح و عبادت‌های آن‌ها نیز بسیار زیاد بود و عمرشان را به عبادت می‌گذراندند! مانند زندگی حضرت علی علیه السلام که بسیار ساده بود امّا عبادت خودش و همسرش حضرت زهرا، سلام الله علیها طوری بود که خدای متعال در مقابل فرشتگان به آن‌ها افتخار می‌کرد. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ لَمْ يَنْفَعَهُ الْيَسِيرُ لَمْ يَنْفَعَهُ الْكَثِيرُ. بحار الانوار ج ۷۵، ص ۷۷. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: آنان که به نعمت‌های اندک راضی و خرسند نمی‌شوند، نعمت‌های زیاد هم آن‌ها را قانع و سیر نمی‌کند. * اگر ما

خودمان را از خدا طلب کار بدانیم هرگز از خدا و نعمت‌های او راضی نمی‌شویم. اما باید بدانیم که هیچ‌طلبی از خدا نداریم بلکه با تمام وجود به او محتاج و بدهکاریم چرا که خدای متعال میلیون‌ها نعمت به ما عطا کرده و ما هنوز شکر اندکی از آن‌ها را به جا نیاورده‌ایم. هر بار می‌خواهیم یکی از نعمت‌های او را شکر کنیم در همان زمان نعمت‌های زیادی را به کار می‌گیریم که خودش باعث بدهکاری جدیدی می‌شود. در هر صورت باید حالت شکر و خرسندی در دل‌های ما حاکم بشود و الا نعمت‌های زیاد خدا هم ما را راضی نمی‌کند!

احادیث (۱۲)

قال الإمام الباقر عليه السلام: مَنْ قَنَعَ بِمَا رَزَقَهُ اللَّهُ فَهُوَ مِنْ أَعْيُنِ النَّاسِ. الكافي ۲/۱۳۹/۹. ترجمه حدیث حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: هر که خرسند و قانع باشد به آن چه خداوند روزیش کرده، مسلماً او از بی‌نیازترین مردم خواهد بود. * افراد قانع کسانی هستند که پیوسته به داده‌های خدا دل خوش و شاکرند و حالت شکر و گلايه ندارند. هر وقت حال آن‌ها را می‌پرسی می‌گویند الهی شکر، الحمد لله رب العالمین، راضیم به رضای خدا. هزاران آفرین بر این گفتار و این حالت که چه قدر به انسان عزت و عظمت و آرامش می‌دهد و بالعکس افرادی عادت کرده‌اند به ناشکری گله‌مندی و آه و ناله، هر وقت از حال آن‌ها می‌پرسی، اکثراً می‌نالند و به دروغ اظهار نداری و دردمندی می‌کنند که مبادا چشم بخورند!! با این کار هم دروغ گفته و هم کفران نعمت کرده و هم نعمت‌هایش را در تیررس بلا قرار داده است. خدا دوست دارد که آثار نعمتش را در بندگانش ببیند «وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ» در قرآن است که نعمت‌های پروردگارت را یادآوری کن. چنین افرادی که حالت شکر و خرسندی از خدا دارند و به آن چه خدا روزیشان کرده قانعند این‌ها بی‌نیازترین مردم‌اند. خود را از دیگران بی‌نیاز می‌دانند و برای رسیدن به متاع بی‌ارزش دنیا، در مقابل هر کس و ناکسی خود را کوچک نمی‌کنند و دست به هر کاری نمی‌زنند. قال الإمام الباقر عليه السلام: أَلْمَعُونَةُ تُنَزَّلُ مِنَ السَّمَاءِ عَلَى قَمَدِ الْمُؤْمِنِ. من لا يحضره الفقيه ج ۳، حدیث ۳۶۱۳. ترجمه حدیث حضرت امام باقر علیه السلام فرمودند: هزینه زندگی به اندازه نیاز از آسمان فرود می‌آید. (پس خود را به زحمت زیادی نیندازید). * آیات زیادی از قرآن حاکی است که رزق همه جانداران کاملاً به دست خداست، اصل رزق دادن و ندادن، مقدار رزق، نوع رزق و روزی‌ها همه و همه به دست خداست. و او براساس حکمت و خیرخواهی نسبت به بندگان و همه جانداران و حکمت‌هایی که با آن‌ها تمام عالم هستی را اداره می‌کند رزق‌ها را تقسیم کرده و برنامه و مقدرات خاصی برای این مطلب مقرر کرده است. بله جزو مقدرات الهی این است که مثلاً اگر کسی استغفار کند، به پدر و مادرش خدمت کند، به اقوام و خویشاوندان احسان کند، به مردم خدمت کند و صدقه بدهد و... رزقش زیاد می‌شود، عمرش طولانی می‌گردد، بلا- از او برطرف می‌شود و... امّا خود این قانون‌ها هم جزو مقدرات خدای تعالی است در هر صورت به اندازه هزینه‌های صحیح و درست زندگی‌ها انواع مدهای الهی مقرر گشته و می‌رسد. این ما هستیم که از شکر این همه لطف و مهربانی و عنایت خدا عاجزیم. قال رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَلْيُحْمَدِ اللَّهَ وَ مَنْ إِسْتَبَطَّ الرِّزْقَ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ. بحار ۷۱/۴۵. ترجمه حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس خدا به او نعمتی می‌دهد پس باید خدا را حمد و سپاس گویند و هر که رزقش به تأخیر می‌افتد باید استغفار کند. * حبس شدن روزی‌ها هر بار ممکن است یک علتی داشته باشد، اما در بسیاری از موارد گناهان باعث تغییر و تبدیل و یا کم و حبس شدن روزی‌ها می‌گردند و به همین دلیل استغفار و توبه از گناهان باعث باز شدن راه است و در سوره مبارکه نوح، آیه ۸ هشت می‌فرماید: (ای پیامبر صلی الله علیه و آله به امت) بگو استغفار کنید تا خدا اولاً گناهان شما را بیامزد. ثانیاً باران از آسمان برای تان نازل کند و با فرزندان و مال و ثروت شما را مدد فرماید، ادامه نسخه مفید این است که هر کسی نعمتی به او می‌رسد پیوسته شکر و حمد خدا بگوید و این باعث زیاد شدن نعمت‌ها است. فرمود: «لَإِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ» اگر شکر گذاری کنید، حتماً حتماً نعمت‌های شما را زیاد خواهیم کرد. چه قدر خوب

است که پیام‌های خدا و اولیاء خدا را باور کنیم و راه و رسم زندگی را از آن‌ها بیاموزیم. و گره‌ها را از جای خودش بکشاییم و بدانیم کجای کار گیر دارد نه این که طبق خیالات خام خودمان حرکت کنیم و به بی‌راهه‌های بن‌بست و خطرناک برویم. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَقْلُ النَّاسِ رَاخِيَةُ الْبَخِيلِ. بحار ج ۷۳، ص ۳۰۰. ترجمه حدیث رسول خداصلی الله علیه و آله فرمودند: بخیل در زندگی کمتر از همه راحتی دارد. * بخل آن است که انسان از نعمت‌های خدادادی نه خودش درست استفاده کند و نه اجازه بدهد دیگران استفاده کنند. بلکه آن قدر برایش سخت است که مردم نان خودشان را هم که می‌خورند این بخیل دندان‌ش می‌شکند! و همیشه بیمار است! خدای متعال همه انبیاء را سخاوتمند قرار داده و صفت بخل در هیچ مؤمنی نباید باشد. در روایت آمده خدای متعال جوان گنهکار سخاوتمند را بهتر می‌خواهد تا پیرمرد عابدی که بخیل باشد. پس بهتر این است که انسان نظر بلند باشد و خیر همه را در نظر بگیرد، همه مردم از همه نعمت‌های خوب بهره‌مند باشند و آسایش و راحتی برای همه باشد! قال الامام علی بن ابیطالب علیه السلام: الْبُخْلُ جَامِعٌ لِمَسَاوِي الْعُيُوبِ وَ هُوَ زِمَامٌ يُقَادُّ بِهِ إِلَى كُلِّ سُوءٍ. بحار / ۷۳ / ۳۰۷. ترجمه حدیث بخل و رزیدن جامع همه زشتی‌ها و عیب‌ها است و بخل مهاری است که صاحبش را به سوی هر بدی می‌کشاند. * بخیل پیوسته به خدای خود بدگمان و دچار ذلت و ناراحتی است و بخل جزو بدترین اخلاق‌ها شمرده شده و بخیل هیچ دوستی برای خودش نمی‌تواند نگه بدارد. حق خدا و خلق خدا را هم نمی‌تواند ادا کند!! صفت بخل انسان را به همه بدی‌ها وادار می‌کند، زبان به بدگویی دیگران می‌گشاید، سدّ راه خیر می‌شود، از هیچ دروغ و نیرنگی در این راه پرهیز نمی‌کند! و.... قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: قَدْ ذُفُّ الْمُخَصَّصَةُ بِهَا يَحْبُطُ عِبَادَةٌ مِائَةً سَنَةً. مستدرک الوسائل ۳/۲۳۰. ترجمه حدیث رسول خداصلی الله علیه و آله فرمودند: تهمت ناروا بر زن پاکدامن زدن عبادت یکصد سال را محو می‌کند. * اگر یک صد سال عبادت کرده باشی نعوذبالله، با یک تهمت ناروا به انسان‌های پاکدامن تمام آن عبادت‌ها نابود می‌شود. پناه بر خدا از این زبان که چه قدر خطرناک و خطرناک است. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: نسبت ناروا و تهمت به انسان‌های پاک گناهش از آسمان‌ها بزرگ‌تر است! و امام صادق علیه السلام فرمودند: گناهش از کوه‌های بلند و استوار سنگین‌تر است! و امام زین‌العابدین علیه السلام فرمودند: هر که مردم را مورد ملامت قرار دهد به خاطر صفات یا عیب‌هایی که دارند، مردم هم او را مورد سرزنش قرار می‌دهند به چیزهایی که در او نیست. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ بَهَّتْ مُؤْمِنًا أَوْ قَالَ فِيهِ مَا لَيْسَ فِيهِ أَقَامَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى تَلٍّ مِنْ نَارٍ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ فِيهِ. بحار ج ۷۵، ص ۱۹۴. ترجمه حدیث رسول خداصلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس مؤمنی را متهم کند یا درباره‌اش چیزی بگوید که در او نیست خداوند او را در قیامت بر تپه‌ای از آتش قرار خواهد داد تا این که با تحمل عذاب لازم از آن گناه پاک شود. * آبروی مؤمن از خانه کعبه حرمتش بیشتر است. با تهمت و غیبت ممکن است آبروی چندین ساله افراد از بین برود و جبران آن بسیار سخت است. روابط خانواده‌ها، اقوام، همسایه‌ها و دوستان بر هم ریخته و کینه و نفاق حاکم می‌شود. خدای متعال ستارالعیوب است و از ما نیز خواسته که از بیان عیب دیگران خودداری کنیم، بدی دیگران را با خوبی پاسخ دهیم تا دیگران هم از بدی‌ها و عیب‌های ما چشم‌پوشی کنند بالاخره همه ما هر یک دچار اشکالات، نقص‌ها و عیوبی هستیم با عفو و گذشت و محبت می‌توان همه را نادیده گرفت تا زندگی برای همگان صلح و صفا و شیرین و با آرامش باشد. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ الْجَنَّةَ عَلَى كُلِّ فَاحِشٍ بَدِيٍّ قَلِيلِ الْحَيَاءِ لَا يُبَالِي مَا قَالَ وَلَا مَا قِيلَ فِيهِ. بحار ۷۹/۱۱۲. ترجمه حدیث رسول خداصلی الله علیه و آله فرمودند: خداوند بهشت را بر کسانی که ناسزا می‌گویند و هرزه و بی‌حیا هستند حرام کرده، آنان که نسبت به آن چه می‌گویند و یا درباره آن‌ها گفته می‌شود لاأبالی هستند. * اگر کسی حیا نداشته باشد دین ندارد. دین و حیا هر دو با هم هستند، بی‌حیا کسی است که از گفتن کلمات زشت، فحاشی و ناسزا به دیگران و به خودش پرهیز ندارد. چنین افرادی مبعوض خدای متعال هستند و از بهشت الهی محرومند! پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: بدترین بندگان خدا کسی است که مردم از شرّ فحش دادنش با او مجالست نمی‌کنند. انسان‌های محترم و بزرگوار هرگز فحش نمی‌دهند. آدم‌های پست و بی‌شخصیت سلاح‌شان فحش دادن است. امام

صادق علیه السلام فرمودند: هر کس مردم از زبانش بترسند بدانید که جای او در آتش است. امام باقر علیه السلام فرمودند: با مردم آن گونه سخن بگویید که دوست دارید با شما سخن بگویند. قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلِّسَانُ تَرْجُمَانُ الْإِنْسَانِ. عیون الحکم و المواعظ، ص ۶۱. ترجمه حدیث حضرت علی علیه السلام فرمودند: زبان هر کسی ترجمه شخصیت اوست. * تا مرد سخن نگفته باشد عیب و هنرش نهفته باشد! در حدیث دیگری آقا امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: شخصیت انسان در زیر زبان خودش پنهان است. یعنی حرف‌هایی که زده می‌شود از جهات مختلف معرف شخصیت انسان‌هاست، پس با انتخاب حرف‌های خوب، و خوب حرف زدن با دیگران، و رعایت عفت کلام و ادب در سخن، این مرام ارزنده را در جامعه حاکم کنیم، تا از آفات زیادی جلوگیری شود و از زندگی و برخورد با دیگران لذت ببریم. قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا عَبْدَ اللَّهِ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَاءِ حَقِّ الْمُؤْمِنِ. کافی ۲/۱۷۰. ترجمه حدیث حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: هیچ عبادتی با فضیلت‌تر از اداء حق مؤمن نیست. * برادران دینی هر یک نسبت به دیگری حقوقی دارند. خدای متعال و فرستادگانش از ما خواسته‌اند که حقوق برادران دینی خودمان را اداء کنیم و این کار را از برترین عبادت‌ها برشمرده‌اند. اولین حق مهم دیگران بر ما این است که مال و جان و آبروی آن‌ها از دست و زبان ما در امان باشد. باید بدانیم که آبروی مؤمن نزد خدا عزیزتر از حرمت خانه کعبه است! آزرده مؤمن گناهش از خراب کردن خانه کعبه بزرگ‌تر است و مال مؤمن نیز محترم است و بدون اجازه او کسی حق تصرف ندارد و اگر حقی از مؤمن غصب شود خدای متعال در صدد تلافی و انتقام از غاصبین برخواهد آمد. خصوصاً مظلومانی که قدرت دفاع از حق خود را ندارند. عیادت مؤمن، زیارت مؤمن، احسان به مؤمن، خدمت به مؤمنین و دفاع از آن‌ها، یکی از بهترین عبادات و مورد سفارش منادیان دین خداست. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و آقا امام رضا علیه السلام هر کدام در ضمن روایتی فرموده‌اند عزت و حرمت مؤمن نزد خدا حتی از فرشتگان مقرب بالاتر است پس مراقب باشیم که چگونه حق آن‌ها را اداء کنیم و حرمت آن‌ها را رعایت کنیم! اکثر کسانی که روزانه به ما مراجعه می‌کنند و ما با آن‌ها سر و کار داریم همه مؤمنند و یا لاقبل بندگان خدا هستند و باید ما حقوق آن‌ها را رعایت کنیم. مرا عهده‌ی است با جانان که تا جان در بدن دارم هواداران کویش را چو جان خویشتم دارم

خاتمه

حضرت مولی علی بن موسی الرضا علیه السلام فرمودند: مؤمن بر مؤمن هفت حق واجب دارد که اگر با آن مخالفت کند از ولایت خدا بیرون رفته است و طاعت خدا را ترک گفته است و در راه خدا بهره‌ای نخواهد داشت!! ساده‌ترین آن حقوق این است که آن چه را برای خودت دوست داری برای او هم دوست بداری. حق دوم: برای برآوردن نیاز او حرکت کنی، به دنبال رضایت وی باشی و با سخن او مخالفت نکنی. حق سوم: با جان و مال و دست و پا و دل و زبانت به او متصل باشی (به او رسیدگی کنی). حق چهارم: چشم و راهنما و آئینه و پیراهن او باشی (یعنی از او نگهداری کنی و عیبش را پوشانی و...). حق پنجم: تو سیر نباشی و او گرسنه، تو پوشیده نباشی و او برهنه، تو سیراب نباشی و او تشنه! حق ششم: اگر همسر و خادم داری و بردارت همسر و خادم ندارد خدمت را بفرستی لباس‌هایش را بشوید، غذا برایش آماده کند و رخت‌خوابش را بگستراند، به درستی که این کار ارتباطی است که خدای تعالی بین تو و او قرار داده است. حق هفتم: به سوگندی که به او داده‌ای عمل کنی، دعوتش را بپذیری و در تشییع جنازه‌اش شرکت کنی و به عیادت او بروی و برای برآوردن نیازهایش بی‌قرار باشی، هنگامی که این حقوق را ادا کردی ولایت خودت را با ولایت او و ولایت را با ولایت خدای عز و جل پیوند زده‌ای! کافی ۲ / ۱۳۵.

تازه‌های نشر

پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۱ الگوی رستگاران حسین احمدی ۲ اوصاف الرسول (اسامی و القاب) احمد سعیدی ۳ پیامبر رحمت سعید

منصوری ۴ حکومت بر دل‌ها اولین و آخرین خطبه پیامبر صلی الله علیه و آله شفیعی مازندرانی ۵ راه و رسم زندگی در کلام پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله خیر الله سلیم زاده امام علی و حضرت زهرا علیهما السلام ۶ الگوی برتر علی اصغر رضوانی ۷ خطبه حضرت زهرا علیها السلام آیت الله مکارم شیرازی ۸ گزیده‌ای از خطبه‌های حضرت سجاد و حضرت زینب علیها السلام امور فرهنگی خواهران ۹ امام فضیلت‌ها عباس اسماعیلی یزدی امام حسین علیه السلام ۱۰ یاران با وفا و شهیدان بی‌همتا واحد فرهنگی مسجد جمکران اهل بیت علیهم السلام ۱۱ پیشوایان معصوم (زندگینامه چهارده معصوم) آیت الله سید محسن خرازی ۱۲ دفاع از حریم امامت و ولایت (مختصر شب‌های پیشاور) کریم شنی ۱۳ عمه سادات سید ابوالقاسم حمیدی ۱۴ ماه مدینه واحد پژوهش امام مهدی علیه السلام ۱۵ امید آخر حسن محمودی ۱۶ انتظار از دیدگاه روایات اهل بیت علیهم السلام سکینه طاووسی ۱۷ اوصاف المهدی (اسامی و القاب) احمد سعیدی ۱۸ اولین‌های مهدویت محمد خامه‌یار ۱۹ او هر جا که هست مرا دوست دارد مرتضی محیطی ۲۰ تذکره انجمن قدس (دو جلدی) محمد علی عبرت نائینی ۲۱ حکایت عطش «جرعه‌ای از زلال دعای ندبه» عزیز الله حیدری ۲۲ صفای دل زهرا برقی ۲۳ مجموعه کامل نامه‌ها و فرمایشات امام زمان علیه السلام محمد تقی اکبر نژاد ۲۴ نجم الثاقب (عربی) میرزا حسین نوری (ره) پاسخ به شبهات ۲۵ اصول عقاید از دیدگاه اهل بیت علیهم السلام علی اصغر رضوانی ۲۶ اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه اهل سنت علی اصغر رضوانی اخلاقی، تربیتی ۲۷ آثار گناه در زندگی و راه جبران علی اکبر صمدی ۲۸ اقتصاد خانواده شفیعی مازندرانی ۲۹ راه کارهای دوری از گناه (اعتیاد مدرن) عزیز الله حیدری ۳۰ راه کارهای دوری از گناه (چشم چرانی و ...) عزیز الله حیدری ۳۱ راه کارهای دوری از گناه (قمار و شراب) عزیز الله حیدری ۳۲ راه کارهای دوری از گناه (موسیقی) عزیز الله حیدری ۳۳ خانواده و تحول در تربیت رضا فرهادیان ۳۴ صفات شیعه شیخ صدوق ۳۵ فرهنگ صفات عباس اسماعیلی یزدی ۳۶ فضایل شیعه شیخ صدوق ۳۷ قصه‌های تربیتی محمد رضا اکبری ۳۸ مبانی تربیت و شاخصه‌های مهم در برنامه‌ریزی مدارس رضا فرهادیان ۳۹ معلم محبوب شرایط مقبول مدرسه مطلوب رضا فرهادیان ۴۰ هدف از زندگی رضا فرهادیان کودکان ۴۱ مجموعه زندگی چهارده معصوم (امام حسین علیه السلام) واحد پژوهش ۴۲ مجموعه زندگی چهارده معصوم (امام سجاد علیه السلام) واحد پژوهش ۴۳ نذر فاطمه السادات فصیحی کتاب‌های این انتشارات بدون هزینه پستی به آدرس شما ارسال می‌گردد. قم - مسجد مقدس جمکران: صندوق پستی: ۶۱۷ تلفن: ۷۲۵۳۷۰۰ نامبر: ۷۲۵۳۳۴۰ - ۰۲۵۱ شماره حساب: بانک ملت، قم شعبه جمکران، کد ۵/۸۷۸۵، جاری ۳/۵۰۰ بانک رفاه کارگران، قم شعبه آذر، کد ۸۲۲، جاری ۳۰۰۹۳۹

پی‌نوشتها

- ۱) روضة الواعظین ج ۲ / ۴۵۷ (۲) تهذیب ۷ / ۳۴ (۳) ملک ۱۵ (۴) بحار الانوار ج ۱ / ۱۴۱ (۵) بحار الانوار ج ۷۴ / ۲۹۰ (۶) کافی ۵ / ۷۴.
- ۷) کافی ۵ / ۷ (۸) مستدرک الوسائل ج ۱۳ ص ۱۰ (۹) بحار الانوار ج ۷۴ ص ۴۲۴ (۱۰) کافی ۵ / ۹۳ (۱۱) دعوات راوندی. (۱۲) محجة البیضاء ۳ / ۱۴۰ (۱۳) کیمیای محبت شیخ رجبعلی خیاط (ره). (۱۴) کافی. (۱۵) کافی ۵ / ۹۳ (۱۶) محجة البیضاء ۳ / ۱۸۶.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم جاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱) با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹ بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر

اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند. مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است. اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید. از جمله فعالیت های گسترده مرکز: الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازی های رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ... د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای و راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴) ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ... ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ... ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶ وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱) نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاء الله. شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۱۹۷۳-۳۰۴۵ و شماره حساب شب: ۵۳-۰۶۰۹-۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-IR۹۰ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام :- هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرت! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که

لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید». التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بیدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟». [سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی، بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد». مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

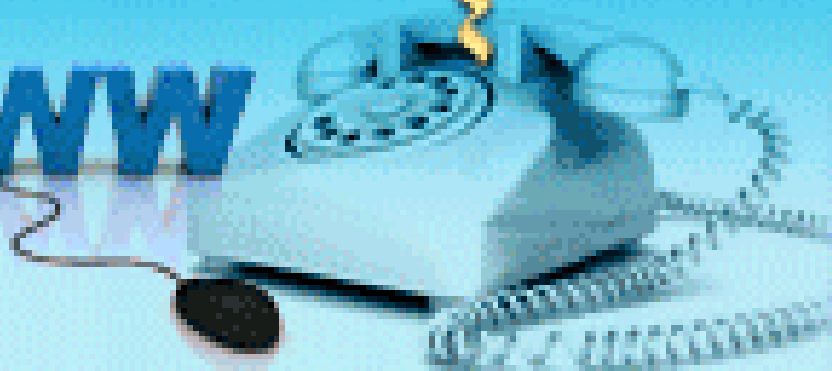


مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

